له بلاوکراوهکانی مائیهری بهههشت

سی بنچینهکهی بیروباوه ر و بهلگهکانیان

_ وه لأمى سن پرسياره كهى ناو كَــوّر _ (الأصول الثلاثة وأدلتها)

دانانى شيخى ئيسلام

پیشه وا: (محمد)ی کوری (عبد الوهاب)

ومرگيراني

محمد عبد الرحمن لطيف

وتارخويني مزگهوتي (شيخ إبراهيم) / كهلار

ماٽپەرى بەھەشت ba8.org

ما لَپهرِیّکی ئیسلامی زانستی پهروهردهیی یه و له پیناو بلاوکردنهوهی ئهو ئیسلامهیه که سهلهفی صائح - پینفهمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) و هاوه لانی (رضی الله عنهم) لهسهری بوون - وه سهر به هیچ گروپ و لایهنیّکی حیزبی نیه.

ماليهرى بهههشت

ئەو كتيب و بابەت و ليكۆلينەوە شەرعيانە بلاو دەكاتەوە كە دەبنە ھۆى:

- ۱. شارهزاکردنی موسولهانان و پهروهرده کردنیان لهسهر ریّگا راسته کهی ئیسلام، ئهمهش دهسته به رده بی به گهرانه وه بو پهیره وه رهسه نه کهی ئیسلام، که بریتی یه له قورئان و سوننه ت، به تیّگه شتنی پیّشین و پیّشه و ایانی ئوممه ت.
- ۲. پاک کردنهوهی بیروباوه پ و پهوشتی موسوللانان، له دیارده کانی شیرک و کوفر و تاوان.
  - ٣. پالاوتن و تهصفیه کردنی ئاینی ئیسلام له بیدعه و بۆچونه داهینراوه کان.
- وریا کردنهوهی موسولهانان له شوینهواری خراپی ریوایه ته لاواز و هه لبه ستراوه کان.
- ۵. پتهو کردنی برایه تی یه کی راسته قینه له سه ر بناغه فراوانه جینگیره که ی ئیسلام و نه هینشتن و که مکردنه و هی ده مارگیری مه زهه بی و حیزبی.

ئامانجمان:

ئاشناکردنی کۆمه لگایه له ئیسلامی په سه ن و دروستکردنی تاك و كۆیه تی بۆ تیگه شتن له سه رچاوه كانی كه بریتین له قورئانی پیروز و سوننه تی صه حیح و ئاشکراکردنی ئه و شتانه ی كه نامون به ئیسلام و خراونه ته نیویه وه به چه ندین ده سته واژه ی ده نگ و په نوسراوی له بواره كانی بیروباوه پ و په و شت و ئاكار و په روه رده و زانست و پزیشكی و گهشه ی كومه لایه تی.

خودایه داوات لی دهکهین دامهزراومان بکهیت ، وتهوفیقمان بدهیت بو ههر کار وگوفتاریکی جوان وچاک بهو شیوهیهیی کهخوت لیی رازیت.

ستافى ماٽيەرى بەھەشت

سى بنچينهكدى بيروباوهر و بهنگهكانيان

* پێشەكى مامۆستا خەلىل ئەحمەد:

الحمدُ لله ، والصلاة والسلام على رسول الله وَيُطَلِينَ وعلى آلهِ وصحبه ومَنْ والاه إلى يوم الدِّين .

دوای ئهوه: کتیبی (سی بنچینه کهی بیروب اوه پر و به نگه کانیان) وه رگیرانی ماموّستا (محمد عبد الرحمن)م خوینده وه و بینیم وه رگیرانیکی زوّر باشه و هه ولیّکی مه زنه بوّ خزمه تکردنی بواری بیروباوه پی راسته قینه و خواپه رستی دروست ..

به راستی کومه لانی خه لك له م كاته دا له هه موو كاتیك زیاتر پیویستیان به نوسین و په خش و و ه رگیران و ئاشكرا كردن و راگه یاندنی حه ق و ریینماییه كانی ریگاس راست هه یه .. چونكه چه ندین كه س و تاقم و خه لكی جوّراوجوّر هه ن بانگه واز ده كه ن بو كه س و شه خس په رستی و شیواندنی ته وحیدی راسته قینه و لاریکردنی ئاده میزاد له ئیسلامی پیروز .

بۆیه داواکارم له خوای گهوره پاداشتی وهرگیّ بداته وه و نوسینه که ش له نیّو خه لکیدا مه قبول بکات .

وصلى اللهُ وسلَّم على نبينا محمد وعلى آلهِ وصحبه أجمعين خليل أحمد (٥ / رمضان / ١٤٢٩)

* پێشهکی وهرگێڕ :

إِنَّ الحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعَيْنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوْذُ بِاللهِ مِن شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّمَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيْكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

أُمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ أَصْدَقَ الحَدِيْثِ كِتَابُ اللهِ وَحَيْرَ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ) وَشَرَّ الأُمُوْرِ مُحْدَثَاتُمَّا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ وَكُلَّ ضَلالَةٍ فِي النَّارِ .

خوینه ری به ریز: ناوه روزکی ئه م کتیبه بریتی یه هه ندیک زانیاری سه ره تایی زور گرنگ سه باره ت به (بیروباوه ری راستی ئیسلام: بیروباوه ری ئه هلی سوننه و جه ماعه) که به به لگه ی ئایه ته کانی قورئانی پیروز و فه رمووده صه حیحه کانی پینه میه ری خوا (سیم این استار اونه ته وه .

وه له بهر ئهوهی یهکهمین کتیبه لای زانایان و فیرخوازانی زانستی شهرعی که به دهرس دهوتریتهوه و دهخوینریت له بواری بیروباوه پدا : به پیویستم زانی وهریبگیپمه سهر زمانی کوردی بق ئهوهی ببیت به دهروازهیه و به کهسانهی که دهیانهویت ئاشناببن به بابهته کانی بیروباوه پی پهسهنی ئیسلامه تی که به هنی لادان و چهواشه کاری و لاسایی کردنه وهی کویرانه و بی ناگایی زوریک له خه لک غهریب و نامق بووه له نیو کومه لگای موسلماناندا به گشتی !

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهنگهكانيان

وه گرنگی و بایه خی ئهم کتیبه لهوه دا خویده بینیته وه که وا خوینه و فیری وه لامدانه وه ی نه و سی پرسیاره ده کات که وا له هه موو مروقیک ده کریت له پاش مردنی و ناشتنی له نیو گوردا:

مَنْ رَبُّكَ ؟

وما دِيْنُكَ ؟

ومَنْ نَبِيُّكَ ؟

واته :

كئ خواته ؟

ئاينت چىيە ؟

كى پىغەمبەرتە ؟^(١).

[.] پاشکۆى ئەم كتێبە بخوێنەرەوە كە بەڵگەى ئەمەى تێدا باس كراوە $^{()}$

الإجازة برواية هذا الكتاب من مُترجمه إلى اللغة الكردية عن شيخه :

الشيخ صالح بن عبد الله بن حمد العُصيمي حفظه الله (طبقة السماع)

قَالَ شَيْخُنَا الفَاضِلُ الكَرِيْمُ العَالِمُ الجَلِيلُ الشَّيْخُ صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَمَدٍ العُصَيْمِيُّ خَطْهُ اللهِ

(سَمِعَ عَلَيَّ جَمِيْعَ «ثَلَاثة الأُصُولِ وَأَدِلتها» بِقِرَاءَةِ غَيْرِهِ صَاحِبُنَا «مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحَمَنِ بْنِ لَطِيفٍ بْنِ سُلَيمَانَ الكُرْدِيُّ العِرَاقِيُّ» ، فَتَمَّ لَهُ ذَلِكَ فِي ثَلَاثَةِ مَجْالِسَ بِالمِيْعَادِ المُثْبَتِ فِي مَكِيهِ مِنْ نُسْحَتِهِ .

وَأَجَوْتُ لَهُ رِوَايَتُهُ عَنِي إِجَازَةً حَاصَّةً مِنْ مُعَيَّتٍ لِمُعَيَّتٍ فِي مُعَيَّتٍ ، بِمَا يَصِحُّ لِي مِنْ إِسْنَادٍ فِيْهِ ، وَمِنْهُ : (مَا أَخْبَرَنَا بِهِ عَبْدُ العَزيزِ بنُ صَالِحٍ بنُ مَرْشَدٍ _ قِرَاءَةً عَلَيهِ _ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بنُ عَبْدِ اللهَ عَبْدِ اللهَ عَبْدِ اللهَ عَبْدِ اللهَ عَبْدِ الرَّحْمَن بنِ حَسَنِ بنِ مُحَمَّدِ بنِ عَبْدِ الوَهَّابِ ، عَنْ جَدِّهِ _ إِجَازَةً إِنْ لَمْ يَكُنْ سَمَاعًا _ ، عَنْ جَدِّهِ المُصَنِّف رَحِمَهُ اللهُ .

(ح) وَقَالَ شَيْخُنَا أَيضًا : أَخْبَرَنَا سَعْدُ بنُ حَمَدٍ بنُ عَتيقٍ _ قِرَاءَةً عَلَيهِ _ ، أَخْبَرَنَا أَبِي _ قِرَاءَةً _ ، وَأَحْمَدُ بنُ إِبرَاهِيمَ ابنُ عيسى _ إِجَازَةً _ ، قَالَا : عَبْدُ الرَّحْمَنِ بنُ حَسَنِ بنِ مُحَمَّدِ بنِ عَبْدِ الوَهَابِ _ سَمَاعًا لِلْأَوَّلِ وَإِجَازَةً لِلنَّانِي إِنْ لَمْ يَكُنْ سَمَاعًا _ ، عَنْ جَدِّهِ المُصَنِّف رَحِمَهُ اللهُ .

> صَحِيْحٌ ذَلِكَ وَكَتَبَهُ صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَمَدٍ العُصَيْمِيُّ يَوْمِ السَّبْتِ الثَّلَاثُونَ مِنْ شَهْرِ رَبِيعَ اللآحَرِ سَنَةَ ١٤٣٨ فِي المَسْجِدِ النَّبَوي بِمَدِيْنَةِ الرَّسُولِ وَلِيُظِيَّرُ).

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

* اعلَمْ رَحِمَكَ اللهُ أَنَّهُ يَجِبُ علينَا تَعَلُّمُ أَرْبِعِ مَسَائِلَ:

واته : بزانه رەحمەتى خوات ليبيت كەوا پيويسته لەسەرمان فيرى چوار مەسەلە ببين :

الأُولَى : العِلْمُ : وَهُو مَعْرِفَةُ اللهِ ، وَمَعْرِفَةُ نَبِيِّهِ (وَيَظِيْرُ) ، وَمَعْرِفَةُ دِيْنِ الإِسلامِ بِالأَدِلَّةِ .

یهکهم: زانست که بریتییه له: ناسینی خوا و ناسینی پینههمبهرهکهی (مُحُمَّد و عُکمَّد و شاره زابوون له ئاینی ئیسلام به به لگهوه.

الثَّانِيَةُ: العَمَلُ بِهِ.

دووهم: کردهوه پێکردنی .

الثَّالِثَةُ: الدَّعْوَةُ إِلِيْهِ.

سى يەم : بانگەواز كردن بۆى .

الرَّابِعَةُ: الصَّبرُ عَلَى الأَذَى فِيْهِ.

چوارهم: ئارامگرتن لهسهر ئەزىتەكان لە پىناويدا .

وَالدَّلِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى : بِنَـــدِ اللَّهِ الرَّغَنِ الرَّحِيدِ : ﴿ وَالْعَصْرِ اللَّ إِنَّ ٱلْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ اللَّهِ إِلَّا اللَّهِ عَالَمُ وَعَمِلُواْ ٱلصَّلِلِحَاتِ

وَتَوَاصُواْ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَواْ بِٱلصَّبْرِ ۞ ﴾.

قَالَ الشَّافِعِيُّ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى : لَوْ مَا أَنْزَلَ اللهُ حُجَّةً عَلَى خَلْقِهِ إِلاَّ هَذِهِ السُّورَةَ لَكَفَتْهُمْ .

شافعی رەحمەتى خواى گەورەى لێبێت فەرموويەتى :

ئەگەر خواى گەورە ھىچ بەلگەيەكى دانەبەزاندايەت بۆ سىەر دروسىتكراوەكانى تەنھا ئەم سورەتە نەبىت ئەوا بەس بوو بۆيان .

وَقَالَ البُخَارِيُّ رَحْمَهُ اللهُ تَعَالَى : بابٌ الْعِلْمُ قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ فَأَعْلَمَ أَنَهُۥ لَآ إِلَهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرَ لِذَنْبِكَ ۞ ﴾ [سورة محمد] ، فَبَدأَ بِالْعِلْمِ قَبْلَ القَوْلِ وَالعَمْلِ .

سى بنچينه کهى بيروباوهر و به لگه کانيان

بوخاری ره حمه تی خوای گهوره ی لیبیت فه رموویه تی :

بابهتیّك : (زانست له پیش گوفتار و كردارهوهیه) ، به لگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویهتی : ﴿بزانه كهوا هیچ په رستراویّك نی به شایسته ی په رستن بیّت ته نها الله نه بیّت ، وه داوای لیخوش بوون بکه بو تاوانه کانت ، به زانست دهستی پیّکرد پیش گوفتار و کردار .

اعلَمْ رَحِمَكَ اللهُ : أنَّهُ يَجِبُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ومُسْلِمَةٍ تَعَلُّمُ هَذِهِ المَسَائِلَ الثَّلاثَ
وَالعَمْلُ هِنَّ :

بزانه رهحمه تى خوات ليبيت كهوا پيويسته لهسهر ههموو موسلمانيكى پياو و ئافرهت فيرى ئهم سى مهسهله ببيت و كردهوه شيان پيبكات :

الأُولَى : أَنَّ اللهَ خَلَقَنا ورَزَقَنا وَلَمْ يَتْرَكُنا هَمَلاً بَلْ أَرْسَلَ إِلَيْنَا رَسُولاً فَمَنْ أَطَاعَهُ دَخَلَ الجَنَّةَ وَمَنْ عَصَاهُ دَخَلَ النَّارَ .

یه که م : به راستی خوا ئیمه ی دروست کردووه و رزقی داوین و وازی لینه هیناوین و به ره لای نه کردوین به لکو پیغه مبه ریکی بق ناردووین جا هه رکه سیک گویرایه لی ئه و پیغه مبه ره بکات ئه وا ده چیته به هه شته وه و هه رکه سیکیش سه رپیچیی بکات ئه وا ده چیته ئاگری دوزه خه وه .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاۤ إِلَيْكُو رَسُولًا شَنِهِدًا عَلَيْكُو كُمَّ أَرْسَلْنَاۤ إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿ فَعَصَىٰ فِرْعَوْثُ ٱلرَّسُولَ فَأَخَذْنَهُ أَخَذًا وَبِيلًا ﴿ اللهِ السَّرِمِلِ].

به لگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : به راستی ئیمه پیغه مبه ریکمان بی ناردوون شایه ته به سه رتانه و هه روه کو چین پیغه مبه ریکمان نارد بی لای فیرعه ون ایک جا فیرعه ون سه رپیچی ئه و پیغه مبه ره ی کرد و ئیمه ش به تووند ترین شیوه له ناومان برد .

الثَّانِيَةُ : أَنَّ اللهَ لا يَرْضَى أَنْ يُشْرَكَ مَعَهُ أَحَدٌ فِي عِبَادَتِهِ لا مَلَكٌ مُقَرَّبٌ ولا نَبِيٍّ مُرْسَل .

دووهم: به راستی خوای گهوره رازی نابیّت هیچ که سیّك بکریّت به شهریکی له په رستنیدا نه فریشته یه کی نزیك له خوی و نه هه والّپیّدراویّکی نیّردراو (پیّغه مبه ر)یش.

وَالدَّلِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَأَنَّ ٱلْمَسْحِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ١٠٠٠ ﴾ [الجن].

بەلگەش لەسەر ئەمە خواى گەورە فەرموويەتى : بەراسىتى

سى بنچينه کهى بيروباوهر و به لگه کانيان

مزگهوته کان (شوینه کانی سوجده بردن) ته نها بق خوان (مه به ست ئه وه یه بق خوا په رستن به ته نها دروست کراون) که واته ئیوه ش له گه ل خوادا هیچ که سیکی تر مه په رستن و هاواری تی مه که ن .

الثَّالِثَةُ : أَنَّ مَنْ أَطاعَ الرَّسُولَ وَوَحَّدَ اللهَ لا يَجُوزُ لَهُ مُوالاةُ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسولَهُ وَلَو كَانَ أَقْرَبَ قَرِيبٍ .

سىنىيەم: بەراسىتى ھەر كەسىنك گويزايەلى پىغەمبەر گى بىكات و خواى گەورەش بە تەنھا بپەرسىتىت ئەوا دروسىت نىيە بۆى دۆسىتايەتى ھەبىت بۆ كەسانىك كە لە رىنى خوا و پىغەمبەرەكەى لايان داوە و بىباوەرن ئەگەر چى نزيكترىن كەسىشى بىت .

وَالدَّلِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى: ﴿ لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادَّونَ مَنْ مَ وَالدَّلِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى: ﴿ لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِونَهُمْ أَوْ إِخْوَنَهُمْ أَوْ يَعْدِينَهُمْ أَلُومِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوجٍ مِّنَهُ فَوَيُدْخِلُهُمْ جَنَاتٍ بَجْرِي أَوْلَابِهِ فَي قُلُومِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوجٍ مِّنَهُ فَوَيُدُخِلُهُمْ جَنَاتٍ بَجْرِي مِن تَجْنِهَا الْأَنْهَالُومُونَ اللَّهُ عَلَيْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ أَوْلَابِكَ حِزْبُ اللَّهُ أَلَا إِنَّ مِن تَعْلِمُ اللَّهُ عَلَيْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ أَوْلَابِكَ حِزْبُ اللَّهُ أَلَا إِنَّ عِنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ أَوْلَابِكَ حِزْبُ اللَّهُ أَلَا إِنَّ اللَّهُ هُمُ اللَّهُ الْمُؤْمِنَ اللَّهُ المُحادلة].

به نگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : خه نکانیک نابینیت باوه رپیان به خوا و رفزی دوایی ببیت و دوستایه تیشیان هه بیت بو که سانیک که له رئی خوا و پیغه مبه ره کهی لایان داوه و بی باوه رن نه گه رچی نه وانه باوکیان بن یان کوریان بن یان برایان بن یان له عه شیره تیان بن نا نه وانه خوا نیمانی جیگیر کردووه له باوکانیان و پشتگیریان ده کات به توانایه ک له لایه ن خویه و ده یا نخاته ناو دله کانیان و پشتگیریان ده کات به توانایه ک له لایه ن خویه و ده یا نخاته ناو باخانیکه وه له به هه شدا که روباریان به ژیردا تیده په ریت و به هه تاهه تایی تیدا ده میننه و ه نه وانه خوای گهوره لییان رازی بووه و نه وانیش له و رازی بوون ، نا نه وانه حزبی خوان ، به راستی حزبی خوا رزگاربوون .

* اعلَمْ أَرْشَدَكَ اللهُ لِطَاعَتِهِ أَنَّ الْحَنِيفِيَّةَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيْمَ : أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَحْدَهُ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ، وَبِذَلِكَ أَمَرَ اللهُ جَمِيعَ النَّاسِ وَخَلَقَهُمْ لَهَا ، كَمَا قَالَ تَعَالَى : ﴿ وَمَا خَلَقَتُ اللهُ عَبِدُونِ ، وَمَعَنَى (يَعْبُدُونِ) يُوجِّدُون . الذاريات] ، وَمَعَنَى (يَعْبُدُونِ) يُوجِّدُون .

بزانه خوای گهروه رینماییت بکات بر گویزایه لی کردنی که به راستی راسالایتی ئاین و رینبازی پیغهمبه رئیبراهیم (علیه السلام) بریتییه لهوه ی که : خوا بپه رستیت به تهنها و دینداری به دلسوزی و پاکی تهنها بو ئه و ئه نجامبده یت ، وه بهمه ش خوا فه رمانی کردووه به ههموو خه لك و بو ئهم مه به سته ش دروستی کردوون ، هه و وه ك خوای گهوره فه رموویه تی : من جنوكه و مروقم دروست

نەكردووە تەنھا بۆ پەرستنى خۆم نەبيت ، (يَعْبُدُونِ : بم پەرستن) واتا بە تەنھا من بپەرستن .

وَأَعْظَمُ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ التَّوحيدَ وَهُوَ : إِفْرادُ اللهِ بِالعِبَادَة ، وَأَعْظَمُ مَا نَهَى عَنْهُ الشِّرْكُ وَهُوَ : دَعْوَةُ غَيرِهِ مَعَهُ .

وه گهورهترین شت خوا فهرمانی پیکردبیت یه کخواپه رستی یه که بریتی یه نه نه کتاکردنه وه ی خوا به په رستن ، وه گهوره ترین شت خوا قه ده غه و ریدگری لی کردبیت شهریك بریاردانه بی خوا که بریتی یه له : په رستنی جگه له خوا له گه ل خوادا .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَأَعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُواْ بِهِ عَشَيْعًا ۗ ٢ ﴿ [النساء] .

به لگهش له سهر ئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : خوا بپه رستن به ته نها و هیچ شتیک مه که ن به شهریکی .

* فَإِذَا قِيلَ لَكَ : مَا الأُصُولُ الثَّلاثَةُ الَّتِي يَجِبُ عَلَى الْإِنْسَانِ مَعرِفَتُها ؟

جا ئەگەر پنت وترا: ئەو سى بنچىنەيە كامانەن كە پنويستە لەسەر مرۆقـــ بيانزاننىت ؟

فَقُلْ : مَعْرِفَةُ العَبْدِ رَبَّهُ ، وَدِينَهُ ، وَنَبِيَّهُ مُحَمَّدًا (عَيْكِيْنُ) .

تۆش بلنى : ئەو سى بنچىنەيە بريتىن لەوەى كە :

بهنده پهروهردگاری خوی و ئاینه کهی و پیغهمبهره کهی (مُحَمَّد عَلَیْلُ) بناسیت

الأصل الأول : معرفةُ العبد رَبَّهُ

بنچینهی یهکهم : بهنده پهروهردگاری خوّی بناسیّت

فَإِذَا قِيلَ لَكَ : مَنْ رَبُّكَ ؟

ئەگەر پىت وترا : كى پەروەردگارتە ؟

فَقُلْ : رَبِيَّ اللهُ الَّذِي رَبَّانِي وَرَبَّى جَمِيعَ الْعَالَمِينَ بِنِعَمِهِ ، وَهُـوَ مَعْبُودِي لَيسَ لِي مَعْبُودٌ سِواهُ .

وَالدَّلِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ ٱلْكَمْدُ بِنَّهِ رَبِّ ٱلْعَسَلَمِينَ ﴾ .

به لگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : سوپاس و ستایش بن ئه و خوایه ی که پهروه ردگاری هه موو جیهانیانه .

وَكُلُّ مَا سِوَى اللهِ عَالَمٌ ، وَأَنَا وَاحِدٌ مِنْ ذَلِكَ الْعَالَمِ .

وه ههموو شتنك جگه له خوا (الله شه) جيهانه (دروستكراوه) ، وه منيش يهكنكم له و جيهانه (دروستكراوانه) .

فَإِذَا قِيلَ لَكَ : بِمَ عَرَفْتَ رَبَّكَ ؟

ئەگەر پىنت وترا : بە چى پەروەردگارەكەتت ناسىوەتەوە ؟

فَقُلْ : بِآياتِهِ وَمَخْلُوقَاتِهِ ، وَمِنْ آياتِهِ : اللَّيلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالقَمَرُ ، وَمِنْ مَخْلُوقَاتِهِ : السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالأَرْضُونَ السَّبْعُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُمَا .

تۆش بلّی : به نیشانه کانی و دروستکراوه کانی ، وه له نیشانه کانی : شهو و پوژ و خـور و مـانگ ، وه لـه دروسـتکراوه کانی : حـهوت ئاسمانه کـه و حـهوت زهوییه که و ئهوانه ش که له نیوانیاندا هه ن .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى: ﴿ وَمِنْ ءَايَتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمُرُّ لَا شَبُحُدُواْ لِللَّهَمِّ وَٱلسَّمْسُ وَٱلْقَمُرُ لَا شَبُحُدُواْ لِللَّهَمِّ الَّذِى خَلَقَهُرَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعَبُدُونَ لِللَّهَمِّ إِنَّاهُ وَاللَّهَمُ إِيَّاهُ لَعَبُدُونَ لَا اللَّهَمِّ إِنَّاهُ اللَّهَ مَلِ اللَّهَمِ إِلَيْ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الللللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَلْمُ اللَّهُ الللللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللللللَّهُ الللْمُولَى اللَّهُ اللَّهُ الللللْمُ الللَّهُ اللللْمُلِمُ اللللْمُ الللللْمُ الللِّهُ الللللْمُ الللَّهُ الللَّهُ الللللْمُ الللللْ

^{*} واته ئهوانه نیشانهی پهروه ردگاریّتی و زانایهتی و دانایهتی و به به زهیهتی و گهورهیی توانا و دهسه لآتی خوای به دیهیّنه ر و خاوهن و به پیّوه به ری بوونه وه ره مهموو ئهمانه ش ئهوه دهسه لمیّنن که وا ته نها خوا شایسته ی پهرستنه و ده بیّت ئیّمه یه کخواپه رست بین .

سى بنچينه کهى بيروباوهر و به لگه کانيان

به لگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : له نیشانه کانی په روه ردگاریّتی خوای گهوره شه و و روّ و خوّر و مانگ ، سوجده مهه به بو خوّر و نه بو مانگ به لکو سوجده بو خوای ته نها شایسته ی په رستن ببه ن که ئه وانه ی دروست کردووه ئه گهر ئیوه ده تانه ویّت ته نها ئه و بپه رستن .

وَقُولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَوَتِ وَٱلْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامِ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلِّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُ. حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَرَتِ بِأَمْرِةِ ۚ ٱلاَلَهُ ٱلْخَاتُقُ وَٱلْأَمْنُ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُ ٱلْعَالَمِينَ ﴿ الْعَرَافِ].

وه خوای گهوره فهرموویهتی: به راستی په روه ردگاری ئیوه خوا (اُلله)یه که ئاسمانه کان و زهوی دروست کردووه له شه ش رفر دا پاشان به رز بووه ته و سه رعه رشدا ، به شه و رفر داده پوشیت و به رفر پیش شه و داده پوشیت زور به په له به دوای یه کتردا دین ، وه خور و مانگ و ئه ستیره کان راگیر کراون به فه رمانی خوا ، ئاگادار بن دروست کردن و بریاردان ته نها بو خوایه ، گهوره یی بوخوای کارپربه ره که تی

پهروهردگاری ههموو جیهانیان .

وَالرَّبُّ هُوَ الْمَعْبُودُ .

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهنگهكانيان

وه پەروەردگار پەرسىتراوە .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ يَنَأَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُواْ رَبَّكُمُ الَّذِى خَلَقَكُمُ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَكُمْ تَتَقُونَ ﴿ اللَّهِ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَشًا وَالسَّمَاءَ بِنَآهُ وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَآهِ مَآةَ فَأَخْرَجَ بِهِ عِنَ الشَّمَرَتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُواْ لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ (البقرة] .

به لگهش له سه رئه مه خیوای گهوره فه رموویه تی : ئه ی خه لکینه په روه ردگاره که تان بپه رستن که ئیوه و ئه وانه ی پیش ئیوه شی دروست کردووه بو ئه وه ی لیخی بترسین به ئه نجامدانی کرداره چاکه فه رمان پیکراوه کان و خوپاراستن له کرداره خراپه قه ده غه کراوه کان بردووه بوتان و له ئاسمانه وه ئاوی بو هیناونه ته خواره وه پاشان به و ئاوه به روبوومی بو ده رهیناون بو ئه وه ی بیت به پرقی ئیوه خواره وه پاشان به و ئاوه به روبوومی بو ده رهیناون بو ئه وه ی بیت به پرقی ئیوه ، که واته ها و شیرواز و شه ریک بو خوا دامه نین له په رستندا چونکه ئیوه ده زانن خوا ها و شه ریکی نی په و ته نها ئه وه به دیه ی نه ده روبوه به روبوه کان .

قَالَ ابنُ كَثيرٍ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى : الخَالِقُ لِهَذِهِ الأَشْيَاءِ هُوَ الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ .

(ابن کثیر) ره حمه تی خوای گهوره ی لیبیت فه رموویه تی : دروستکار و به دیهینه ری نهم شتانه ته نها نه و شایسته ی په رستنه .

* وَأَنْوَاعُ العِبادَةِ الَّتِي أَمَرَ اللهُ هِمَا مِثْلُ: الإِسْلَامِ ، وَالإِيمَانِ ، وَالإِحْسَانِ ، وَمِنْهُ الدُّعَاءُ ، وَالرَّهْبَةُ ، وَالرَّهْبَةُ ، وَالْحُشُوعُ ، وَالْحَشْيَةُ ، وَالدُّعَاءُ ، وَالْحُشُوعُ ، وَالْحَشْيَةُ ، وَالإَنْابَةُ ، وَالاَسْتِعَانَةُ ، وَالاَسْتِعَانَةُ ، وَالاَسْتِعَانَةُ ، وَالاَسْتِعَانَةُ ، وَالاَسْتِعَانَةُ ، وَاللَّابُحُ ، وَالنَّذْرُ ، وَغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ العِبَادَةِ الَّتِي أَمَرَ اللهُ بِهَا كُلُّهَا للهِ تَعَالَى .

وه جۆرەكانى پەرسىت كە خوا فەرمانى پىخكردوون وەكو:

(الإِسْلَام) : موسلمان بوون و ملکه چی نواندن بن خوای پهروه ردگار .

(الإِيمَان) : باوه رهيننان به ههموو پايه کاني باوه ر .

(الْإِحْسَان): چاکهکاری و گهیشتن به پلهی ههست کردن به بینینی خوا یان بینینی خوا بق تق .

وه لهوانه:

(الدُّعَاء) : پارانهوه و نزا و هاوار كردن .

(اَخُوف): ترس که بریتی یه له: کاردانه وه یه ک پووده دات به پیشبینی کردنی شتیک که وا تیاچوون یان زیان لیکه و تنه وه یان ئه زیت پی گه یشتنی تیدا هه بیت .

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

(الرَّجَاء) : هيوا و ئومێد پێبوون .

(التَّوَكِّل): پشت پێبهستن.

(الرَّغْبَة): حەزكردن بە گەيشتن بەو شىتەى كە حەزى لىدەكەيت و خۆشت دەونت .

(الرَّهْبَة): ترس ، به لام ترسانیک که راکردن و دوور که وتنه وه شته ی که لیخی دهترسی لیبکه ویته و ، که واته بریتی یه له ترس له گه ل کرده و ه دا .

(الْخُشُوع) : مل دانهواندن و كزى و لاوازى دهربرين .

(الْخَشْيَة): ترس ، به لام ترسانیک که بنیات نرابیّت له سهر دلنیابوون له گهورهیی و ته واویّتی ده سه لاتی ئه و

كەسەى كە لىخى دەترسىت بە سەرتەوه .

(الْإِنَابَة) : گەرانەوە و پەشىمان بوونەوە و تەوبە كردن .

- (ا سْتِعَانَة): داوای یارمه تی کردن .
  - (ا سْتِعَاذَة): پهنا پێ گرتن .
- (ا سْتِغَاثَة) : داوای فریاکه وتن و هانا بق لا بردن له کاتی تهنگانه دا .

(الذَّبْح): سەربرين.

(النَّذْر): شت لەسەر خۆ پێويست كردن.

وه جگه لهمانهش له جوّره کانی تری پهرستن که خوا فهرمانی پی کردوون دهبیّت ههموویان تهنها بو خوای گهوره ئهنجام بدریّن .

وَالَّدَّ لِيْلُ قَولُ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ﴿ وَأَنَّ ٱلْمَسَخِدَ لِللَّهِ فَلَا تَدْعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ﴿ اللهِ اللهُ اللهِ اللهُ اللهُ

به لگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : به راستی مزگه و ته کان (شوینه کانی سوجده بردن) ته نها بو خوان (مهبه ست ئه وهیه بو خوا په رستن به ته نها دروست کراون) که واته ئیوهش لهگه ل خوادا هیچ که سیکی تر مه په رستن و هاواری تی مه که ن .

فمَنْ صَرَفَ مِنْهَا شَيْئًا لِغَيرِ اللهِ فَهُوَ مُشرِكٌ كَافِرٌ .

جا ههر کهسیّك شتیّك له و پهرستنانه ئهنجام بدات بق جگه له خوا ئه و كهستك و بینباوه ره .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَمَن يَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَىٰهَا ءَاخَرَ لَا بُرَهَانَ لَهُ. بِهِ عَاإِنَّمَا حِسَابُهُ، عِندَ رَبِّهِ إِلَىٰهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللللِّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللِّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْمُ اللَّهُ الللّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللّهُ اللللْمُ اللّهُ اللَّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللللْمُ اللّهُ اللللْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللللْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُو

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

به نگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : هه رکه سیک له گه ن خوادا په رستراویکی تر بپه رستیت و هاواری تیبکات هیچ به نگه یه کیشی به ده سته وه نی یه بۆ ئه و کاره ی ئه وا لیپرسینه وه ی ئه و که سه لای خوای په روه ردگاریه تی ، به پاستی کافر و بی باوه په کان پزگاریان نابیت و سه رفراز و سه رکه و تو و نابن .

وَفِي الْحُدِيثِ : «الدُّعَاءُ مُخُّ العِبَادَة»(١).

وه له فهرموودهدا هاتووه پیغهمبهر (عَلَیْمُ فهرموویهتی : پارانهوه و هاوار تیکردن ناوکوروّك و کاکلهی پهرستنه .

وَالَّدَّ لِيْلُ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ اُدْعُونِ آَسْتَجِبُ لَكُوْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكُمْ وَنَ آسَتَجِبُ لَكُوْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكُمْ وَاخْدِينَ اللَّهُ ﴿ [غافر] .

به لگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : په روه ردگارتان فه رموویه تی : ئیوه لیم بپارینه و منیش وه لامتان ده دهمه وه ، به راستی ئه وانه ی که خویان به گهوره ده زانن و خویان ده گرنه وه له په رستنم ئه وانه ده چنه دو زه خه وه به ریسوایی و سه رشوری .

⁽١) الحديث عِذا اللفظ ضعيف ضعفهُ الإمام الألباني في ضعيف سنن الترمذي رقم : (٣٣٧١) ، وإِمَّا َحَّ بلفظ : ((الدُّعَاءُ هُوَ العِبَادَة)) ححهُ الإمام الألباني في حيح سنن الترمذي رقم : (٢٩٦٩) .

واته : ئەو فەرموودەيە بە لەفزى : (پارانەوە كاكلەى پەرسىتنە) فەرموودەيەكى لاوازە ، بەلام فەرموودەكە بە صەحىحى ھاتووە بەم لەفزە (پارانەوە پەرسىتنە) .

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

وَدَلِيلُ الْخَوفِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُننُمُ مُّؤْمِنِينَ ﴿ ١٥٠ ﴾ [آل عمران].

وه به لگهش له سهر ئه وه ی که دهبیّت ته نها له خوا بترسیت (الخَوف) خوای گهوره فه رموویه تی:

له دۆستەكانى شەيتان مەترسىن بەلكو لە من بترسىن ئەگەر ئىوە باوەردارن .

وَدَلِيلُ الرَّجَاءِ قُولُهُ تَعَالَى: ﴿ فَهَنَ كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِ عَلَيْعُمَلَ عَمَلًا صَلِحًا وَلَا يُشْرِكُ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ عَلَيْعُمَلَ عَمَلًا صَلِحًا وَلَا يُشْرِكُ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿ الكهف].

وه به لگهش له سهر ئه وه ی که ده بینت ته نها هیوا و ئومیدت به خوا هه بینت (الرَّجاء) خوای گه وره فه رموویه تی :

ههر کهسیّك ئومیّدی ههیه به گهیشتن به پهروهردگاری ئهوا با کردهوهی چاکه ئهنجام بدات و له پهرستنی پهروهردگاریدا هیچ کهسیّك نه کات به شهریکی .

وَدَلِيكُ التَّوَكُّلِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُواْ إِن كُنْتُم مُّؤَمِنِينَ ﴿ الْمَائِدة] . [المائدة] .

وه به نگه ش له سه رئه وه ی که ده بینت ته نها پشت به خوا ببه ستیت (التَّوکل) خوای گه وره فه رموویه تی :

به خوا پشت ببهستن ئهگهر ئيوه باوه ردارن .

وَقُولُهُ : ﴿ وَمَن يَتُوكُّلُ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسَّبُهُ ۚ ﴿ آلَ الطَّلاق] .

ههرکهسیّك پشت ببهستیّت به خوا ئهوا خوا بهسه بوّی .

وَدَلِيلُ الرَّغْبَةِ وَالرَّهْبَةِ وَالحُشوعِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا ۚ يُسَارِعُونَ فِى الْخَرْرَتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَشِعِينَ ﴿ ﴾ [الأنبياء] .

وه به لگهش له سه رئه وه ی که ده بیّت حه زلی کردن و لی ترسان و مل دانه واندن و لاوازی ده ربرینت ته نها بق خوا ببیّت (الرَّغْبَة والرَّهبَة والخُشوع) خوای گه وره فه رموویه تی : به راستی ئه و پیغه مبه رانه ی خوا پیشبر کی و په له یان ده کرد له کاری خیّردا و خوایان ده په رست و لی ده پارانه وه به ئاره زوو کردنی پاداشتی خوا و ترسان له سزاکه ی و خوّیان داده نواند و ملکه چیان بق ئیّمه ده رده بری .

وَدَلِيلُ الْحَشْيَةِ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ فَلَا تَخْشُوهُمُ وَٱخْشُونِي ۞ ﴾ [البقرة] .

وه به لگهش له سه رئه وه ی که ده بیّت ته نها له خوا بترسیت له گه ل دلنیا بوون له گهوره یی و ته واویّتی ده سه لاتی خوا به سه رته وه (الحَشیة) خوای گهوره فه رموویه تی : له خه لك مه ترسن به لكو ته نها له من بترسن .

وَدَلِيلُ الإِنَابَةِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَأَنِيبُواْ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُواْ لَكُمْ ﴿ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّاللَّهُ اللَّهُ اللَّ

وه به لگهش له سه رئه وه ی که ده بینت ته نها بق لای خوا بگه رینیته وه و ته نها روو له خوا بیت به گویزایه لی کردنی و ته وبه کردن و په شیمان بوونه وه ته له تاوانه کانت ته نها لای خوا ببیت (الإنابَة) خوای گه وره فه رموویه تی : بگه رینه وه بق لای په روه ردگارتان و ملکه چ ببن بقی .

وَدَلِيلُ ا سْتِعَانَةِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِيَاكَ نَمْتُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِيثُ ۞ ﴾ [الفاتحة] .

وه به لگهش له سهر ئه وه ی که ده بینت ته نها داوای یارمه تی له خوا بکه یت (استعانة) خوای گه وره فه رموویه تی : خوایه ته نها له توش داوای یارمه تی ده که ین .

وَفِي الْحَدِيثِ : «إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ»^(٢).

وه له فهرموودهدا هاتووه پێغهمبهر (عَيْكُمُ فهرموويهتى : ئهگهر داواى يارمهتيت كرد ئهوا تهنها داوا له خوا بكه .

وَدَلِيلُ ا سْتِعَاذَةِ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ١٠ ﴾

[الفلق] ، ﴿ قُلُ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١ ﴾ [الناس] .

⁽٢) صحيح سنن الترمذي رقم : (٢٥١٦) .

سى بنچينه کهى بيروباوهر و به لگه کانيان

وه به لگه ش له سهر ئه وه ی که ده بیّت ته نها په نا به خوا بگریت (الاستعاذة) خوای گه وره فه رموویه تی:

بلنی پهنا ئهگرم به پهروهردگاری بهرهبهیان .

بلنى پەنا ئەگرم بە پەروەردگارى خەلك .

وَدَلِيلُ الاسْتِغَاثَةِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ ﴿ الْأَنفَالَ].

وه به لگهش لهسهر ئهوهی که دهبینت داوای فریاکه وتن و هانا بردنت ته نها بق لای خوا ببینت (الاستغاثة) خوای گهوره له گیرانه وهی حالی هاوه لانی پیغه مبه ردا (سیکی له کاتی (جهنگی به در) دا فه رموویه تی :

ئیوه له و کاته دا داواتان کرد خوای په روه ردگارتان فریاتان که ویت ئه ویش و ه لامی دانه و ه .

وَدَلِيكُ اللَّهُ عِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَعْيَاى وَمَمَاقِ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَلَمِينَ ﴿ اللَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ أَوْ وَبِذَالِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ ٱلشَّلِمِينَ ﴿ اللَّهَ ﴾ [الأنعام] .

وه به لگهش له سهر ئه وه ی که دهبیّت حه یوان سه ربرین ته نها بو خوا ئه نجام بدریّت (الذَّبْح) خوای گهوره فه رموویه تی : ئه ی پیّغه مبه ربه خه لکی بلّی :

به راستی نوید کردن و حهیوان سه ربرین و ژیان و مردنم ههمووی بی خوای په روه ردگاری ههموو جیهانیانه آس هیچ شهریکی نییه و بهمه شفه رمانم پیکراوه و من یه که مین که سده بم له موسلمانان بی به جی هینانی فه رمانه کانی خوای گهوره .

وَمِنَ السُّنَّةِ : «لَعَنَ اللهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللهِ»^(٣).

وه له فهرموودهدا هاتووه پیغهمبهر (وَالْكِالَّهُ) فهرموویهتی : لهعنهتی خوا لهو كهسهی كه حهیوان سهردهبریّت بق غهیری خوا .

وَدَلِيكُ النَّذْرِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ يُوفُونَ بِٱلنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَومًا كَانَ شَرُّهُۥ مُسْتَطِيرًا ﴿ ﴾ } الإنسان] .

وه به لگهش له سه رئه وه ی که ده بیت شت له سه رخق پیویست کردن ته نها بق خوا ئه نجام بدریّت (النَّذْر) خوای گهوره له وه سفی چاکه کاراندا فه رموویه تی : ئه وانه وه فادارن به ئه نجامدانی ئه و شتانه ی که له سه رخقیانی پیویست ده که ن و ده ترسن له پقریّك (پقری دوایی) که وا خراپه کانی به ربالاوه .

^{. (}۱۹۷۸) : صحیح مسلم رقم $^{(r)}$

الأصلُ الثَّاني: معرفةُ دين الإسلام بالأدلة

بنچینهی دووهم : ناسینی ئاینی ئیسلام به بهنگهوه

وَهُوَ الْإسْتِسْلَامُ للهِ بِالتَّوْحِيدِ ، وَالْإِنْقِيَادُ لَهُ بِالطَّاعَةِ ، وَالبَرَاءَةُ مِنَ الشِّرْكِ وَأَهْلِهِ .

ئاینی ئیسلام بریتی یه نه : ملکه چ بوون بو خوای گهوره به تهنها خواپهرستی ، وه به پابهند بوون پییهوه به گویزایه لی کردنی ، وه دووره پهریزی و دابران و دوور کهوتنه وه له هاوبه ش دانان (شیرك) و هاوبه ش بریارده ران (موشریکه کان) .

وهُوَ ثَلاثُ مَراتِبَ : الإِسْلَامُ ، وَالإِيْمَانُ ، وَالإِحْسَانُ ، وَكُلُّ مَرْتَبَةٍ لَهَا أَرْكَانٌ .

ئاینی ئیسلام سی پلهیه : ئیسلام (موسلامان بوون) و ئیمان (باوه پهینان) و ئیمسان (چاکه کاری) ، وه ههر یه کیک لهم پلانه پایهیان ههیه .

فَأَرْكَانُ الإِسلَامِ خَمْسَةٌ: شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ ، وَصَومُ رَمَضَانَ ، وَحَجُّ بَيتِ اللهِ الحَرامِ .

جا يايه كانى ئيسلام يينجن:

ـ شایهتی دان بهوهی که هیچ پهرستراویک نییه شایستهی پهرستن بیّت جگه له خوا ، وه بهراستی (مُحَمَّد وَالله الله عُلَالله عُلَالله الله عُلَالله الله عُلَالله الله عُلَالله الله عُلَالله الله عَلَالله عَلَالله الله عَلَالله عَلَالله الله عَلَالله عَلَا عَلَا عَلَالله عَلَا عَلَالله عَلَا عَلَا عَلَا عَلَالله عَلَالله عَلَالله عَلَا عَلَالله عَلَا

- ـ وه ئەنجامدانى نوێژه فەرزەكان بە رێك و پێكى .
  - ـ وه زهكاتدان .
  - ـ وه رۆژووگرتنى مانگى رەمەزان .
- ـ وه ئه نجامدانی حهج له مالی حورمهت گیراوی خوای گهوره .

فَدَلِيلُ الشَّهَادَةِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَاۤ إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَتَهِكَةُ وَأُولُواْ الْعِيلِ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللِّهُ اللَّهُ الللللِّهُ الللللِّهُ اللللللْمُ الللللْمُ الللللْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْمُلِمُ الللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللَّهُ الللْمُولَا الللْمُولِلْمُ الللللْمُ الللللْمُ اللَّهُ اللللِمُ الللللْمُ اللَّهُ الللللْمُ اللللللْمُ الللللْ

به لگهش لهسهر شایه تومان خوای گهوره فه رموویه تی :

خوای گهوره شایهتی داوه ـ شایهتی دانیکی دادپهروهرانه ـ بهوهی که هیچ پهرستراویک نییه شایستهی پهرستن بیت جگه له ئهو ، ههروهها فریشتهکان و زانایانیش ، هیچ پهرستراویک نییه شایستهی پهرستن بیت جگه له ئهو ،

دهسه لاتدار و دانایه .

وَمَعْنَاهَا : لَا مَعْبُودَ بِحَقٍّ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ .

واتاى (لَآ إِلَهَ إِلَّا ٱللَّهُ) بريتى يه له : هيچ په رستراويك نى يه به حهق شايستهى په رستن بيّت جگه له خوا به تهنها نهبيّت .

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

(لَآ إِلَنهَ) : نَافِيَاً جَمِيعَ مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ .

(لَا ٓ إِلَهُ) (هیچ پهرستراویّك نییه به حهق شایستهی پهرستن بیّت) واته : رهتكردنهوه و به نارهوا زانینی پهرستنی ههموو ئهو كهس و شتانهی كهوا جگه له خوا (اللّهٔ) دهپهرستریّن .

(إِلَا ٱللَّهُ) : مُشْبِتًا العِبَادَةَ للهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ فِي عِبَادَتِهِ ، كَمَا أَنَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ فِي مُلْكِهِ .

(إِلَّا اللَّهُ) (جگه له خوا نهبیّت) واته : جیّگیر کردن و سه لماندنی پهرستن بو خوا به ته نها که شهریك و هاوبهشی نییه له پهرستنیدا ههروه کو چوّن شهریك و هاوبهشی نییه له مولّکیدا .

وَتَفْسِيرُهَا الَّذِي يُوضِّحُها قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ ۚ إِنَّنِي بَرَكُ ۗ مِّمَا تَعَ بُدُونَ ﴿ ۚ إِلَا ٱلَّذِى فَطَرَفِى فَإِنَّهُ سَيَهُ دِينِ ﴿ وَجَعَلَهَا كَلِمَةُ بَاقِيةً فِي عَقِيهِ ۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿ ﴾ [الزخرف] .

وه لیکده رهوه و راقه کاری ئه م شایه تی دانه که روونی کاته وه بریتی یه لهوه ی که خوای گهوره فه رموویه تی :

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

له و کاته دا ئیبراهیم وتی به باوکی و خزمانی و گهله که ی : به پراستی من دووره په ریّز و دابراو و بیّباوه پرم به وانه ی که ئیّوه ده یانپه رستن ته نها ئه و خوایه نه بیّت که دروستی کردووم به پراستی ته نها ئه و پیّنماییم ده کات بی حه ق و داد په روه ری (لا اَله اِلله اِلله اِلله اَلله الله کرد به وهسیّتنامه و هیشتیه وه له نیّو وه چه و نه وه کانیدا بی ئه وه ی هه میشه له هاو به ش دانانه وه بگه پینه وه بی یه کخواپه رستی .

وَقُولُهُ تَعَالَى : ﴿ قُلْ يَتَأَهْلَ ٱلْكِئَابِ تَعَالَوْاْ إِلَى كَلِمَةِ سَوَآعِ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ أَلَّا نَعْبُدُ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ مَا شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ فَإِن نَعْبُدُ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ مَا اللَّهِ فَإِن يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهُ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُواْ ٱشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ اللَّهِ ﴿ آلَ عَمِرانَ].

وه خوای گهوره فهرموویهتی : ئهی پیغهمبهری خوا بلّی : ئهی ئههلی کتیب (گاور و جولهکه) وهرن بو لای وتهیه کی یه کسان له نیّوانی ئیّمه و ئیّوه دا که وا : هیچ که سیّك نه په رستین ته نها (الله شه نه به هیچ شیتیك هاوبه ش و شهریکی بو دانه نیّین ، وه هه ندیّکمان گویّرایه لی هه ندیّکی ترمان نه که ین له حه لاّل کردنی حه رامه کان و حه رام کردنی حه لاله کان و به و کاره جگه له خوا (الله شه) بپه رستین ، جا ئه گهر (ئههلی کتیّب) پشتیان کرد له م بانگه وازه و وه لامیان

نه دایته وه نه وا پنیان بلنن : ئنوه شایه ت بن له سه رئه وه ی که وا به راستی ئنمه موسلمانین و ملکه چین بق خوا .

وَدَلِيلُ شَهَادَةِ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ لَقَدْ جَآءَ كُمْ رَسُوكُ مِّ مِنْ اللهِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ لَقَدْ جَآءَ كُمْ رَسُوكُ مِّ رَءُوثُ اللهِ عَزِينٌ عَلَيْهِ مَا عَنِينٌ مَ عَزِينٌ عَلَيْهِ مَا عَنِينٌ مَ عَزِينٌ عَلَيْهِ مَا عَنِينٌ مَ عَزِينٌ عَلَيْهِ مَا عَنِينٌ مُ وَقُلُهُ تَعَالَى عَلَيْهِ عَلَيْهِ مَا عَنِينٌ مَ مَا عَنِينٌ مَ مَا عَنِينًا مُعَلِيمًا مِنْ اللهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ مَا عَنِينًا مَا عَلَيْ عَلَيْهُ مَا عَنِينًا مَا عَلَيْهِ مَا عَنِينًا مَا عَلَيْكُ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَنِينًا مَا عَنِينًا مَا عَنِينًا مَا عَلَيْكُمْ مَا عَنِينًا مِنْ عَلَيْكُمْ مَا عَنِينًا مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مُنْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمْ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمُ مَا عَلَيْكُمُ مَا

به نگهش له سه ر شایه تی دان به وه ی که وا به راستی (مُحَمَّد وَ اَلْكِیْدُ) پینه همبه ری خوایه خوای گه وره فه رموویه تی : به دلنیایی پینه همبه ریکتان بی ها تووه له خوتان ، گرانه له سه ری ئه وه ی که ئیره ناره حه ت بکات ، سوره له سه ر هیدایه تدان و پرنگار کردنتان له ئاگری دوزه خ ، نه رمونیانه و به به زهییه به رامبه ر به باوه رداران .

وَمَعْنَى شَـهَادَةِ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ : طَاعَتُهُ فِيْمَا أَمَرَ ، وَتَصْدِيقُهُ فِيْمَا أَخْبَرَ ، وَالْجَتِنَابُ مَا عَنْهُ نَهَى وَزَجَرَ ، وَأَنْ لا يُعْبَدَ اللهُ إلاَّ بِمَا شَرَعَ .

وه واتى شايەتىدان بەوەى كەوا بەراسىتى (مُحُمَّد وَاللَّهُ اللَّهُ) پێغەمبەرى خوايە بريتىيە لە :

- ـ گوێڕايهڵى كردنى لەوەى كە فەرمانى پێكردووه .
- ـ وه به راستخستنه وهى له وهى كه هه والى پيداوه .

- ـ وه دوور كهوتنهوه لهوهى كه قهدهغهى كردووه و ريكرى لـيكردووه .
  - ـ وه خوا نهپهرستريّت تهنها بهو شهريعهته نهبيّت كه ئهو هيّناويّتي .

وَدَلِيلُ الصَّلاةِ ، والزَّكاةِ ، وَتَفْسِيرُ التَّوْحِيدِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَمَا أُمِرُوۤا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوا ٱلزَّكُوٰةَ ۚ وَذَالِكَ دِينُ ٱلْقَيِمَةِ ۞﴾ [البينَّة] .

به لگهه شله سهر نویی ترکسردن و زه کسات دان و لیکدانه و ه و رافه کردنی یه کخواپه رستی خوای گهوره فه رموویه تی :

فه رمانیان پی نه کراوه * ته نها به وه نه بیّت که خوا بپه رست ن و به دلسوزی و نیاز پاکی دینداری ئه نجام بده ن و راسال بن و نویژ بکه ن به ریّك و پیّکی و زه کات بده ن ، ئا ئه وه ئاینی ریّك و راسته .

وَدَلِيلُ الصِّيامِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ يَتَأَيُّهَا اللَّذِينَ ءَامَنُواْ كُنِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيامُ كَمَا كُنِبَ عَلَى الصِّيامُ كَمَا كُنِبَ عَلَى اللَّهِ اللَّهِ مَا اللَّهِ اللَّهُ اللَّاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الل

بەلگەش لەسەر رۆژوو گرتن خواى گەورە فەرموويەتى :

ؠ؆ۿ؆ؙۺ۠*ڰ*

^{*} مەبەسىتى ئەوەپە : خوا فەرمانى بە خەلك نەكردووە ... ھتد .

ئهی ئه کهسانهی باوه پتان هیناوه پوژوو گرتن فهرز کراوه لهسهرتان ههروه کو چون فهرز کرابوو لهسهر ئهوانهی پیش ئیوه بی ئهوهی له خوا بترسن به ئه نجامدانی کرداره چاکه فهرمان پیکراوه کان و خوپاراستن له کرداره خراپه قهده غهکراوه کان .

وَدَلِيلُ الْحَجِّ قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِبُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيُّ عَنِ ٱلْعَلَمِينَ ﴿ ﴾ [آل عمران] .

به لگهش لهسه رحه ج کردن خوای گهوره فه رموویه تی : مافی خوایه و فه رزی کردووه له سه رتان که واحه جه ماله که ی بکه ن نه وانه تان که توانای هه یه بروات بن حه جه ، وه هه رکه سیک کوفر بکات ** ئه وا به راستی خوای گهوره ده وله مه نده و پیویستی به جیهانیان نییه .

^{**} ئەمە بەلگەيە لەسەر ئەوەى كەوا ھەج نەكردن كوفرە ، جا ئەگەر كەسنىك باوەپى بە ھەج كىردن نەبئت ئەوا كافر دەبئت و لە پىزى موسلمانان دەچىئتە دەرەوە ، بەلام ئەگەر باوەپى بە فەرزئىتى ھەج كىدن ھەبئت و تواناى پۆيشتنى بۆ ھەج ھەبئت لەگەل ئەوەشدا ھەج نەكات لە كەمتەرخەمى و پەزىلىدا ئەوا موسلمانە بەلام كوفرئىكى كىدووە و تەنھا زيان بە خۆى دەگەيەنئىت ، ـ وەرگىپى ـ

سى بنچينهكهى بيروباوهر و بهلگهكانيان

* المَرْتَبَةُ الثَّانِيَةُ : الإِيْمَانُ وَهُوَ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَة ، فَأَعْلاهَا قَوْلُ لَآ إِلَهَ إِلَّا اللهُ إِلَّا إِلَهُ إِلَّا اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَنِ الطَّرِيقِ ، وَالحُيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيْمَانِ .

* پلهی دووهم: ئیمان و باوه پهینان که پیکهاتووه له حهفتا و ئه وه نده به ش ، به رزترین به شی باوه پ وته ی یه کخواپه رستی یه (لا ٓ إِلَه َ إِلّا ٱللّه : هیچ په رستراویک نی یه شایسته ی په رستن بیت جگه له خوا) ، وه نزمترین به شی باوه پ لادانی ئه و شتانه یه که ئه زیت و ئازاری خه لك ده دات له سه ر پیگه دا ، وه شه رم کردنیش به شیکه له باوه پ .

وَأَرْكَانُهُ سِتَّةٌ : أَنْ تُؤمِنَ بِاللهِ ، وَمَلائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ ، وَرُسُلِهِ ، وَاليَومِ الآخِرِ ، وَبِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ .

وه پایه کانی باوه پ باوه پر بینیت به خوا و فریشته کانی و کتیبه کانی و پیغه مبه ره کانی و پیغه کانی و کا

وَالدَّلِيْلُ عَلَى هَذِهِ الأَرْكَانِ السِّتَّةِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ لَيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَلْكِنَّ ٱلْبِرِّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَٱلْيَوْمِ

اللَّخِرِ وَٱلْمَلَتِهِكَةِ وَٱلْكِنَبِ وَالنَّبِيِّينَ ﴿ اللَّهِ الللَّهِ اللَّهِ الللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ الللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ الللَّهِي اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ الللَّهِ اللَّهِ اللَّا

به لگهش لهسه رئه م شهش پایه یه ی باوه پ خوای گهوره فه رموویه تی : چاکه بریتی نی یه لهوه ی پوو له به رهی پۆژهه لات و پۆژئاوا بکه یت له کاتی نوینژدا ، به لکو چاکه بریتی یه له چاکه ی که سیک که باوه پی هینابیت به خوا و پۆژی دوایی و فریشته کان و قورئان و پیغه مبه ران .

وَدَلِيلُ القَدَرِ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَهُ بِقَدَرِ ﴿ اللَّهِ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّلْمُ اللَّلْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ ال

به لگهش له سه رقه ده رخوای گهوره فه رموویه تی : ئیمه هه موو شتیکمان دروست کردووه به قه ده رو ئه ندازه یه کی دیاریکراو .

- * المَوْتَبَةُ الثَّالِئَةُ : الإِحْسَانُ زُكْنٌ وَاحِدٌ :
- * پلدى سێيدم : چاكدكارى تدنها يدك پايديد :

وَهُوَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ .

ئەويش بريتىيە لەوەى كە خوا بپەرسىتىت وەكو ئەوەى كە بىبىنىت ، وە ئەگەر تۆ خوا نەبىنىت ئەوا ئەو تۆ دەبىنىت .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقُواْ وَّٱلَّذِينَ هُم مُحُسِنُونَ ﴿ اللَّ [النحل] .

به لگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : به راستی خوای گهوره لهگه ل ئه و که سانه دایه که خوپاریزی ده که ن له خراپه و ئه وانه ی که چاکه کارن .

وه خوای گهوره فهرموویهتی : پشت ببهسته به خوای بهدهسه لات و بهبهزهیی (۱۳) نهو خوایهی که ده تبینیت له کاتیکدا که به پیوه وهستاویت له نویژدا (۱۳) وه له کاتیکدا که له رکوع و سوجده دا دهبیت له نیو نویژگه راندا (۱۳) بهراستی نه و خوایه بیسه رو زانایه .

وَقُولُـهُ تَعَـالَى : ﴿ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنِ وَمَا نَتُلُواْ مِنْهُ مِن قُرْءَانِ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُرُ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ ﴿ اللَّهِ الآية [يونس] .

وه خواى گهوره فهرموويهتى : تۆله ههر حالهتیكدا ببیت و چهندیك له قورئان بخوینیت و ههر كردهوهیهك بكهیت ئیللا ئیمه شایهتین بهسهرتانهوه له كاتیکدا كه دهچنه ناو ئهنجام دانیهوه .

وَالدَّلِيْلُ مِنَ السُّنَّةِ حَدِيثُ جِبْرِيلَ الْمَشْهُور:

وه به لگهش له سوننه تدا فه رمووده به ناوبانگه کهی (جبریل) ه :

فَقَالَ رَسُولُ الله (وَيَكِيْكُمُ) : الإِسْلاَمُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا الله ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله ، وَتُقِيمَ الصَلاةَ ، وَتُطُوبَ الزَّكَاةَ ، وتَصُومَ رَمَضَانَ ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اِسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلا .

قَالَ : صَدَقْتَ .

فَعَجِبْنا لَهُ ، يَسألُهُ ويُصَدِّقُه !

قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الإِيمَانِ .

قَالَ : أَنْ تُـؤُمِنَ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَاليَـوْمِ الآخِرِ ، وَتُـؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرَّهِ .

قَالَ : صَدَقْتَ .

قَالَ : فَأُخْبِرْنِي عَنِ الإِحْسَانِ .

قَالَ : أَنْ تَعْبُدَ الله كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهْ فَإِنَّهُ يَرَاك .

قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنْ السَّاعة .

قَالَ : مَا المَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ .

قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاهِاً .

قَالَ : أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا ، وَأَنْ تَرَى الْخُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ .

ثُمَّ انْطَلَق ، فَلَبِثْنا مَلِيًّا .

ثُمُّ قَالَ: يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟

قُلْتُ : اللهُ وَرَسُولُهُ أَعَلَمُ .

قَالَ : هَذَا جِبْرِيلُ أَتَاكُمُ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينِكُمْ))(١).

واته : له (عومهر) هوه رهزای خوای لیبیت فهرموویهتی :

 $^{^{(1)}}$ صحیح مسلم رقم : $^{(1)}$

له کاتیکدا که ئیمه دانیشتبووین له لای پیغهمبهری خوا (رَایِکی اله ناکاودا پیاویکی جل و بهرگ زوّر سپی و موو زوّر پهش دهرکهوت بوّمان ، شوینهواری سهفهر کردنی پیوه نه دهبینرا ، و کهسیش له ئیمه نهیدهناسی ، تاوه کو له لای پیغهمبهردا (رَایکی که دانیشت ، جا ههردوو ئه ژنوّی دایه پال ههردوو ئه ژنوّی پیغهمبهره وه ، و ههردوو له پی خسته سهر ههردوو رانییه وه ، ئهنجا وتی :

ئەى (مُحَمَّد) ھەوالىم بدەرى سەبارەت بە ئىسلام .

پێغهمبهری خوایش (وَالله عُلَیْ) فهرمووی : ئیسلام بریتییه لهوهی که شایهتی بدهیت بهوهی که هایهتی بدهیت بهوهی که هیچ پهرستراویک نییه شایستهی پهرستن بیّت جگه له خوا و بهراستی (مُحَمَّد وَالله و نویژه فهرزهکان به ریّك و پیّکی بکهیت و زهکات بدهیت و روّژووی مانگی رهمهزان بگریت و حهجی مالی خوای گهوره ئهنجام بدهیت ئهگهر توانات ههبوو .

وتى : راستت كرد .

ئیمهش سهرمان سورما لهوهی که پرسیاری لیده کات و کهچی به راستیشی ده خاته وه!

وتى : هەوالام بدەرى سەبارەت بە ئىمان .

پینههمبهری خوایش (وَایْ اَلَهُ اَ به خوا و فریشته کانی و کتیبه کانی و پینهه مبه ره کانی و روّژی دوایی ، وه باوه پینیت به قه ده رخیر و شه ری .

وتى : راستت كرد .

وتى : هەوالم بدەرى سەبارەت بە چاكەكارى .

پێغهمبهری خوایش (وَالْمِالِیُّهُ) فهرمووی : چاکهکاری بریتییه لهوهی که خوا بپهرستیت وهکو ئهوهی که بیبینیت ، وه ئهگهر تق خوا نهبینیت ئهوا ئهو تق دهبینیت .

وتى : هەوالم بدەرى سەبارەت بە كاتى ھاتنى رۆژى دوايى .

پێغەمبەرى خـوایش (وَالْمُولْلَهُ) فـەرمووى : پرسـیار لێکـراو زانـاتر نـیـه لـه پرسیارکار .

وتى : كەواتە ھەوالم بدەرى سەبارەت بە نىشانەكانى .

ئەنجا پياوەكە رۆيشت و ئۆمەش ماوەيەك چاوەرىمان كرد .

ئەنجا پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووى : ئەى عومەر ئايا دەزانيت ئەوەى كە پرسيارى كرد كى بوو ؟

وتم : خوا و پیغهمبهرهکهی زاناترن .

فهرمووی : ئهمه (جِبْرِیل) بوو هات بق لاتان بق ئهوهی بواری ئاینه که تانتان فیر بکات .

الأصلُ الثالثُ: معرفةُ نبيكُمْ محمد (عِيَالِيْرُ)

بنچيندي سێيدم : ناسيني پێغهمبهرهکهتان محمد (ﷺ)

وَهُوَ مُحَمَّدُ بنُ عَبدِ اللهِ بنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بنِ هَاشِمٍ ، وَهَاشِمٌ مِنْ قُرَيشٍ ، وقُريشٌ مِنَ العَرَبِ ، والعَرَبُ مِنْ ذُرِيَّةِ إسماعِيلَ بنِ إِبْرَاهِيمَ الْحَليلِ عَليْهِ وَعَلَى نبيّنا أَفْضَلُ الصَّلاةِ وَالسَّلامِ .

پینه مبه ر (عَیْکُ الله عالی الله عالی الله عالی الله عالی کوری (عُبْدُ الله) کوری (عُبْدُ الله الله عالی کوری (عُبْدُ الله عالی کوری (هاشم) ه ، وه (هاشم) یش له عاشیره تی (قُریش) ه ، وه (قُریش) یش له نه ته وه و نه وه ی پینه مبه ر (اسماعیل) ی نه ته وه ی پینه مبه ر (اسماعیل) ی کوری پینه مبه ر (ابراهیم الخلیل) ن باشترین دروود و سه لامی خوا له سه ر نه و و پینه مبه ری خوشمان بیت .

وَلَهُ مِنَ العُمْرِ ثَلاثٌ وَسِتُّونَ سَنَةً ، مِنْهَا أَرْبَعُونَ قَبْلَ النُّبُوَّةِ ، وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ نَبِيَّاً رَسُولاً ، نُبِّئَ بِ(اقرأ) وَأُرْسِلَ بـ(المُدِّثر) ، وَبَلَدُهُ مَكَّةَ ، وَهَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ .

پینه مبه ر (عَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اَلَیْ اِلْیَانَ اِلْیَانَ اِلْیَانَ اِلْیَ اللّٰی ا

نیردراویشه به سهره تای سوره تی (المُدِّثر) ، خه لکی مه ککه بووه ، و کوچیشی کردووه بو مهدینه .

بَعَثَهُ اللهُ بِالنَّذَارَةِ عَنِ الشِّرْكِ ، وَيَدْعُو إِلَى التَّوْحِيدِ .

خوای گهوره ناردویهتی بق ئاگهدارکردنه وه ی خه لکی له هاوبهش دانان (شیرك) بق خوا ، وه بق بانگه واز کردن بق یه کخواپه رستی (ته وحید) .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ يَتَأَيُّهُا ٱلْمُدَّثِّرُ ۚ ﴿ ثَا أَنُهُ ٱلْمُدَّثِرُ ۚ ﴿ فَأَنْذِرُ ۚ وَرَبَكَ فَكَبِرُ ۚ ﴿ وَيَابَكَ فَطَهِّرُ ۗ ﴾ وَالدَّجْرَ فَأَهْجُرُ ۞ وَلَا تَمَنُن تَسَتَكُثِرُ ۞ وَلِرَبِكَ فَأَصْبِرُ ۞ ﴾ [المدثر] .

به لگهش لهسهر ئهمه خوای گهوره فهرموویهتی:

ئهی ئهو کهسهی که خوّت داپوشیوه ش ههسته خه لکی ناگادار کهرهوه نهی ئه و کهسهی که خوّت داپوشیوه ش ههسته خه لکی ناگادار کهرهوه ش وه پهروهردگارت به گهوره پاگره ش وه کردهوهکانت پاك بکهرهوه ش وه پشت بکه له بته کان ش وه مننه تیش نه که یت وابزانیت زوّرت کردووه ش وه ئارامت هه بیّت له جیّب جیّکردنی فهرمانه کانی پهروهردگارت و سهرپیّچی نه که یت و چاوه پوانی پاداشتی خوا بکه س .

ومعنى (قُرْ فَأَنذِرُ) يُنْذِرُ عَنِ الشِّرْكِ وَيَدْعُو إِلَى التَّوْحِيدِ.

واتای : (ههسته خه لکی ئاگادار که رهوه) ئاگاداریان بکاته وه له هاو به شدانان بخ خوا و بانگه وازیان بکات بن یه کخواپه رستی .

(وَرَبُّكَ فَكَيِّرْ) أَيْ : عَظِّمْهُ بِالتَّوْحِيدِ .

(وه پهروهردگارت به گهورهیی راگره) واته : به گهورهیی رایگره (به یه کخواپهرستی) : بهوهی که به تهنها ئهو بپهرستیت .

(وَثِيَابَكَ فَطَهِرً) أَيْ : طَهِّرْ أَعْمَالَكَ عَنِ الشِّركِ .

(وه کردهوهکانت پاکراگره) واته : کردهوهکانت پاکراگره له هاوبه شدانان (شهریك بریاردان بۆ خوای تاك و تهنها) .

(وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرُ) الرُّجْزُ: الأَصْنَامُ، وَهَجْرُهَا تَرْكُهَا وَأَهْلَها، وَالْبَرَاءَةُ مِنْهَا وَأَهْلِها.

(وه پشت بکه له بتهکان) ، پشت لیکردنیان وازهینانه لییان و لهو خه لکانه ش که بت پهرستن ، وه دووره پهریز بوون و دابرانه لییان و لهو خه لکانه ش که بت پهرستن .

أَخَذَ عَلَى هَذَا عَشْرَ سِنينَ يَدْعُو إِلَى التَّوْحِيدِ ، وَبَعْدَ العَشْرِ عُرِجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ وَفُرِضَتْ عَلَيْهِ الصَّلَوَاتُ الحَمْسُ ، وَصَلَّى فِي مَكَّةَ ثَلاثَ سِنِينَ ، وَبَعْدَها أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ .

به رده وام بوو له سه رئه مه بق ما وه ی ده (۱ ۱) سال بانگه وازی ده کرد بق یه کخواپه رستی ، وه دوای ئه و ده (۱ ۱) ساله به رز کرایه وه بق ئاسمان و پینج نویژه که ی له سه رفه رز کرا ، وه له مه ککه دا بق ما وه ی سی (⁽) سال نوید ی کرد ، وه دوای ئه وه فه رمانی پیکرا به کوچ کردن بق شاری مه دینه .

والهجرةُ : الانتِقَالُ مِنْ بَلَدِ الشِّركِ إِلَى بَلَدِ الإِسْلامِ .

وه كۆچ كردن بريتىيە لە : گواستنەوە و جىنگۆرىن لە ولاتى شىركەوە بۆ ولاتى ئىسلام .

وَالْهِجْرَةُ فَرِيضَةٌ عَلَى هَذَهِ الأُمَّةِ مِنْ بَلَدِ الشِّرْكِ إِلَى بَلَدِ الإِسْلامِ ، وَهِيَ بَاقِيَةٌ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ .

وه كۆچ كردن فەرزە لەسـەر ئـەم ئوممــەتە لـه ولاتــى شـيركەوه بـۆ ولاتـى ئيسلام ، وه فەرزيىتى كۆچ كردن بەردەوامە تاوەكو رۆژى دوايى ديت .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّنَهُمُ الْمَلَتَهِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِمِمْ قَالُواْ فِيمَ كُنكُمُّ قَالُواْ فِيمَ كُنكُمُّ قَالُواْ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي ٱلْأَرْضُ قَالُواْ أَلَمْ تَكُن أَرْضُ اللّهِ وَسِعَةَ فَنُهَاجِرُواْ فِيها فَأُولَتِكَ قَالُواْ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ مِن الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَنِ لَا مُأْوَنَهُمْ جَهَنَمُ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿ ﴾ إِلَّا ٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِن ٱلرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَنِ لَا

يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿ فَأُولَتِيكَ عَسَى اللَّهُ أَن يَعْفُو عَنْهُمْ وَكَاكَ اللَّهُ عَفُواً عَنْهُمْ وَكَاكَ اللَّهُ عَفُواً غَفُورًا ﴿ النساء] .

به نگهش له سه رئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : به پاستی ئه وانه ی که وا فریشته کان گیانیان ده کیشن له کاتیکدا که سته میان له خویان کردووه به تاوانی نیشته جینبوون له و ناتی بی باوه پیدان ده نین نیوه له کوی بوون و چیتان ده کرد ؟ ئه وانیش و و و پیدان ده نیم بی ده سه نات بووین و نه مانده توانی دینداری ناشکرا که ین و نه شمانده توانی کی به بی ده سه نات بووین و نه مانده توانی ده نایا ناشکرا که ین و نه شمانده توانی کی به بی ناشکرا که ین و نه شمانده توانی کی به بینان ده نین از موی خوا فراوان نه بوو کی چی تیدا بیکه ن ، نه وانه جیگایان دوزه خه و خراپ ترین سه رئه نجامیان هه یه نات به ناه وانه یان نه بیت که به پاستی بی ده سه نات بوون له پیاوان و نافره تان و مندانه کان نه وانه که توانا و پیگه چاره یان نه بوو و شاره زای پیگای کی کردنیش نه بوون نات نا نه وانه خوا چاوپ قشیان لی ده کات و لینیان ده بوریت ، خوای گهوره لیبورده و لینی شبووه .

وَقُولُهُ تَعَالَى : ﴿ يَعِبَادِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ أَرْضِى وَسِعَةٌ فَإِيَّنَى فَأَعَبُدُونِ ﴿ الْ الْعَنكَبُوتِ] . [العنكبوت] .

وه خوای گهوره فهرموویهتی : ئهی ئهو بهندانه م که باوه پتان هیناوه به پاستی زهوی من فراوانه تهنها من بپهرستن .

قَالَ البَغَوِيُّ رَحِمَهُ اللهُ : سَبَبُ نُزُولِ هَذَهِ الآيةِ فِي الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ بِمَكَّةَ لَمْ يُهَاجِرُوا نَادَاهُم اللهُ بِاسمِ الإِيْمَانِ .

ئيمامى (البَغَوِي) رەحمەتى خواى ليبيت فەرموويەتى :

هنی دابه زینی ئهم ئایه ته دهگه رینته وه بن ئه و موسلامانانه ی که واله مه ککه دا مابو و نه و کن مابو و نه و کن مابو و نه و کن درد بو و خوای گه و ره بانگیانی کرد به ناوی باوه پره و ه

وَالدَّلِيْلُ عَلَى الْهِجْرَةِ مِنَ السُّنَّةِ قَولُهُ (عَلِيُّلِاً) : ((لاَ تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوبَةُ ، وَلاَ تَنْقَطِعُ التَّوبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِكِمَا))(٥).

وه به لگهش له سهر كۆچ كردن له سوننه تدا فه رمووده كه ى پيغه مبه ره (وَالْكِالِّهُ) كه فه رموويه تى : كۆچ كردن نابريته وه تاوه كو ته وبه كردنيش نابريته وه تاوه كو خۆر له رۆژ ئاواوه هه لنه يه ت

فَلَمَّا اسْتَقَرَّ بِالمَدِينَةِ أُمِرَ بِبَقيَّةِ شَرَائِعِ الإِسْلامِ مِثْلُ الزَّكَاةِ ، وَالصَّومِ ، وَالحَجِّ ، وَالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْي عَنِ المُنْكَرِ ، وَغَيرِ ذَلِكَ مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلامِ .

ئەنجا كاتىك لە مەدىنە جىگىر بور فەرمانى پىكىرا بەرەى كە مابورەرە لە ئەحكامەكانى شەرىعەتى ئىسلام رەكو زەكات و رۆژور و حەج و بانگ و تىكۆشان

⁽٥) صحيح سنن أبي داود رقم : (٢٤٧٩) .

و فهرمان كردن به چاكه و قەدەغه كردنى خراپه و جگه لهمانهش له ئەحكامەكانى شەرىعەتى ئىسلام .

أَخَذَ عَلَى هَذَا عَشَرَ سِنينَ ، وَبَعْدَها تُؤفِي صَلَوَاتُ اللهِ وَسَلامُهُ عَلَيْهِ ، وَدِيْنُهُ باقٍ ، وَهَذَا دِيْنُهُ ، لا خَيْرَ إِلاَّ دَلَّ الأُمَّةَ عَلَيْهِ ، وَلا شَرَّ إِلاَّ حَذَّرَهَا مِنْهُ .

وَالْخَيْرُ الَّذِي دَلَّمَا عَلَيْهِ : التَّوْحِيدُ ، وَجَمِيْعُ مَا يُحِبُّهُ اللَّهُ وَيَرْضَاهُ .

وه ئه و خیر و چاکه یه ی که رینمایی ئوممه ته که یی بر کردووه و پیشانی داون بریتی یه له : یه کخواپه رستی و هه موو ئه و شتانه شکه خوای گهوره خوشیانی ده و پیان رازی یه .

وَالشَّرُّ الَّذِي حَذَّرَهَا مِنْهُ : الشِّرْكُ وَجَمِيْعُ مَا يَكْرَهُهُ اللَّهُ وَيَأْبَاهُ .

وه ئەو خراپەيەش كە ئوممەتەكەيى لىن وريا و ئاگادار

کردووه ته وه بریتییه له: هاوبه شدانان بن خوای تاك و ته نها و هه موو ئه و شتانه شکه خوای گهوره خوشیانی ناویت و پییان رازی نییه و قه ده غه ی کردوون .

بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً ، وَافْتَرَضَ طَاعَتَهُ عَلَى جَميع الثَّقَلَينِ : الجِنِّ وَالإِنْسِ .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ قُلُ يَكَأَيَّهُا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا النَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا اللَّهُ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا اللَّهُ إِلَاْعِرَافًا .

به لگهش له سهر ئهمه خوای گهوره فه رموویه تی :

ئەى پىغەمبەرى خوا بلى : ئەى خەلكىنە مىن پىغەمبەرى خوام بى ھەر ھەر ھەمورتان .

وَأَكْمَلَ اللَّهُ بِهِ الدِّينَ .

وه خوای گهوره ئاینی ئیسلامی پی کامل کردووه .

وَالَّذَ لِيْنَكُمُ وَأَتَمَنَّ عَلَيْكُمُ نِعْمَتِي وَالَّهُ وَالْمَدُّمُ وَأَتَمَنَّ عَلَيْكُمُ نِعْمَتِي وَالْمَدُمُ وَالْمَدُمُ وَأَتَمَمَّتُ عَلَيْكُمُ نِعْمَتِي وَالْمَائِدة] .

به لَگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : ئه وا ئه مرفق من ئاینه که تانم بو کامل کردن و نیعمه تی خومم بن ته واو کردن و به ئیسلامیش رازی بووم که ئاینتان بیّت .

وَالدَّلِيْلُ عَلَى مَوْتِهِ (وَكَالِيَّ) قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّكَ مَيِّتُ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ مَالِّيْنُ وَالْمَا عَلَى مَوْتِهِ (وَكَالِيَّ) قُولُهُ تَعَالَى : ﴿ إِنَّكَ مَيِّتُ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ۚ ثَنَّ إِنَّكُمْ مَا اللهِ عَلَى مَوْتِهِ (الرَّمْ عَلَيْ اللهِ عَلَى مَوْتِهِ (وَكُلُهُ تَعَالَى عَالَى اللهِ اللهِ إِنَّكُ مَ اللهِ عَلَى مَوْتِهِ (وَكُلُهُ تَعَالَى اللهِ اللهِ عَلَى مَوْتِهِ (وَكُلُونِ اللهِ عَلَى اللهِ اللهِ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى مَوْتِهِ (وَكُلُونَ اللهِ عَلَى اللهُ اللهِ اللهِ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ الل

به لگهش لهسه ر مردنی پیخه مبه ر (رسیسی گهوره فه رموویه تی : ئه ی پیخه مبه ری خوای گهوره فه رموویه تی : ئه ی پیخه مبه ری خوا به راستی خوا به راستی خوانیش (بی باوه رو و هاو به شدانه ره کان) ده مرن ش ئه نجا به راستی هه مووتان له روزی قیامه تدا له لای په روه ردگارتان رووبه رووی یه کتر ده بنه وه بر یه کلایی کردنه وه ی ئه وه ی ئایا کامتان له سه رحوق بوون .

وَالنَّاسُ إِذَا مَاتُوا يُبْعَثُونَ .

وه خه لکی ئه گهر بمرن ئه وا له پاش مردن زیندوو ده کرینه وه .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ مِنْهَا خَلَقْنَكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ وَالسَّالِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى اللهِ مِنْهَا خَلَقْنَكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ وَالسَّالِيْلُ اللهِ اللهُ اللهُ

به لگهش له سهر ئه مه خوای گهوره فه رموویه تی : ئیوه مان له زهوی دروست کردووه و ده شتان گیرینه وه بی ناوی و جاریکی تریش ده رتان ده هینینه ده رهوه لیی .

وَقَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَٱللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿ ثُمَّ يُعِيدُكُمُ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿ اللَّهِ اللَّهُ اللّ

وه خوای گهوره فهرموویهتی : خوای پهروهردگار ئیدوهی مروقی له زهوی پواندووه (دروستی کردوون وهك پووهك) این ئهنجا دهشتان گیرینهوه بو ناوی و جاریکی تریش دهرتان دههینینه دهرهوه لیی .

وَبَعْدَ الْبَعْثِ مُحَاسَبُونَ وَمَجْزِيُّونَ بِأَعْمَالِهِمْ .

وه له دوای زیندووبوونهوه لیپرسینهوهیان لهگه لدا ده کریت سهبارهت به کردهوه کانیان و پاداشتیشی له سهر وهرده گرنهوه .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَوَتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ لِيَجْزِى ٱلَّذِينَ أَسَتُواْ بِمَا عَمِلُواْ وَيَجْزِى ٱلَّذِينَ أَحْسَنُواْ بِٱلْحُسْنَى ﴿ اللَّهِ مَا إِللَّهِ مَا اللَّهِمَ] .

بەلگەش لەسەر ئەمە خواى گەورە فەرموويەتى :

ئه وه ی که له ئاسمانه کان و ئه وه ش که له زهویدا هه یه هه مووی مولکی خوان و دروستی کردوون بۆ ئه وه ی پاداشتی ئه وانه بداته وه که خراپه یان کردووه به کرده وه کانیان و پاداشتی ئه وانه ش که چاکه یان کردووه بداته وه به به هه شت .

وَمَنْ كَذَّبَ بِالْبَعْثِ كَفَر .

وه ههر کهسیّك زیندووبوونهوه به درو بخاتهوه و باوه ری پینی نهبیّت ئهوا کوفری کردووه و بیّباوه ر دهبیّت .

وَالَدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ زَعَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا أَن لَن يُبَعَثُواْ قُلُ بَكَ وَرَقِي لَنْبُعَثُنَّ ثُمَّ لَنُنَبَوْنَ بِمَا عَمِلْتُمُ وَذَلِكَ عَلَى ٱللّهِ يَسِيرُ ﴿ ﴾ [التغابن] .

به لگهش لهسهر ئهمه خوای گهوره فهرموویهتی:

بى باوه په كان بۆچوونيان وايه كهوا زيندوو ناكرينهوه ، تۆش بلى : بهلى سويند به پهروه ردگارم بهدلنيايى زيندوو دەكريندهوه ئهنجا ههوالى كردەوه كانيشتان پى دەدريت ، وه ئەوەش لاى خوا ئاسانه .

وَأَرْسَلَ اللَّهُ جَمِيْعَ الرُّسُلِ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ .

وه خوای گهوره ههموو پیخهمبهرانی ناردووه میژدهده رن به چاکه و پاداشتی چاکه کساران و وریاکه رهوه و ناگادارکه رهوه شن د له خراپه و سهرئه نجامی خراپه کاران د .

وَالَـدَّلِيْلُ قَولُـهُ تَعَـالَى : ﴿ رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُ بَعْدَ ٱلرُّسُلِّ (١٠٠٠) ﴾ [النساء] .

به لگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : پیخه مبه رانیک که می ده ده رو ئاگادار که ره وه نه بیت له لای خوا له پاش ناردنی پیخه مبه ران .

وَأُوَّفُهُمْ نُوحٌ (عليهِ السلام) ، وَآخِرُهُم مُحَمَّدٌ (عَلَيْكِيُّ) وَهُوَ خَاتُمُ النَّبِيِّينَ .

وه (نوح) یه که مین پیغه مبه ره (علیهِ السلام) ، و (مُحَمَّد)یش (وَیَالِیْلُوُّ) دوایین پیغه مبه ره (وَیَالِیْلُوُّ) و کوتایی پیهینه ری هه موو هه والپید دراوانی (پیغه مبه رانی) خوایه.

وَالدَّلِيْلُ عَلَى أَنَّ أَوَّهُم نُوحٌ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كُمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوجٍ وَالدَّلِيْلُ عَلَى أَنَّ أَوْحَيْنَا إِلَى نُوجٍ وَالنَّبِيِّنَ مِنْ بَعْدِوءً ﴿ النَّا ﴾ [النساء] .

به لگهش لهسه رئه وه ی که (نوح) یه که مین پیخه مبه ره خوای گهوره فه رموویه تی : ئه ی پیخه مبه ری خوا به راستی ئیمه سرووش (وه حیی) مان ناردووه بو تو هه روه کو چون سرووش (وه حیی) مان ناردووه بو (نوح) و پیخه مبه رانی دوای ئه و .

وَكُلُّ أُمَّةٍ بَعَثَ اللهُ إِلَيْهَا رَسُولاً مِنْ نُوحٍ إِلَى مُحَمَّدٍ ، يَأْمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ اللهِ وَحْدَهُ ، وَكُلُ أُمَّةٍ بَعَبَادَةِ اللهِ وَحْدَهُ ، وَيُنْهَاهُمْ عَنْ عِبَادَةِ الطَّاغوتِ .

وه خوای گهوره پیخه مبهری ناردووه بو ههموو توممه تیک له (نوح)هوه تاوه کو (مُحَمَّد) ، فه رمانی پییان کردووه به په رستنی خوای گهوره به تهنها ، وه ریگری په رستنی جگه له خوای لییان کردووه .

وَالَّدَّالِيْلُ قَوْلُهُ تَعَالَى : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّلَةٍ رَسُولًا أَنِ اَعْبُدُواْ اللَّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّعْفُوتَ ﴿ آ ﴾ [النحل] .

به لاگهش لهسه رئهمه خوای گهوره فه رموویه تی : به دلانیایی له ههموو ئوممه تیك (كۆمه له مرۆ قیل که دریکمان ناردووه بق ئهوه ی پییان بلی : به تاك و ته نها خوای گهوره بپه رستن و خوتان دوور بخه نه وه له تاغوت (په رستنی جگه له خوا) .

^{*} بروانه کتێبی (پوختهیهك له بیروباوه ری ئیسلامه تی) پهراویٚزی لاپه په : ($^{\circ}$ - $^{\circ}$) .

وَافْتَرَضَ اللهُ عَلَى جَمِيعِ العِبَادِ الكُفْرَ بِالطَّاغُوتِ وَالإِيْمَانَ بِاللهِ .

وه خوای گهوره فهرزی کردووه لهسهر ههموو بهندهکان کهوا بی باوه پ بن به تاغوت (پهرستنی جگه له خوا) و باوه ریان به خوا هه بیت .

قَالَ ابنُ القيِّمِ رَ ِ لَهُ اللهُ تَعَالَى : مَعْنَى الطَّاغُوتِ مَا تَجَاوَزَ بِهِ العَبْدُ حَدَّهُ مِنْ مَعْبُودٍ ، أَوْ مُطَاعٍ .

(ابنُ القیِّم) رهحمه تی خوای گهوره ی لیّبیّت فهرموویه تی : واتای تاغوت ئهوه یه : ههر شتیّك به نده له سنووری خوّی بیهیّنیّت دهره و زیاده رهووی تیدا بكات له پهرستراو و چاولیّكراو و گویّرایه لّی بو كراو .

وَالطَّواغِيتُ كَثِيرُونَ وَرُؤُوسُهُمْ خَمْسَةٌ : إِبْلِيسُ لَعَنَهُ اللهُ ، وَمَنْ عُبِدَ وَهُوَ رَاضٍ ، وَمَنْ حَكَمَ بِغَيِر مَا وَمَنْ حَكَمَ بِغَيِر مَا أَنْزَلَ اللهُ . أَنْزَلَ اللهُ .

وه ئهوانهی که زیاده پهوییان تیدا کراوه (تاغوتهکان) زورن و سهرهکانیان پینجن : شهیتان لهعنهتی خوای لیبیت ، وه ههر کهسیک بپهرستریت جگه له خوا و خوشی بهوه پازی بیت ، وه ههرکهسیک بانگهوازی خه لکی بکات بو پهرستنی خوی ، وه ههرکهسیک بانگهشهی شتیک بکات له زانستی غهیب ، وه ههرکهسیک حوکم بکات به جگه لهوهی که خوا دایبهزاندووه .

وَالدَّلِيْلُ قَولُهُ تَعَالَى : ﴿ لَآ إِكْرَاهَ فِي ٱلدِّينِ قَد تَبَيَّنَ ٱلرُّشَدُ مِنَ ٱلْغَيِّ فَكَن يَكُفُرُ بِٱلطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنَ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرُوةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَمَا وَاللَّهُ سَمِيعُ عَلِيمُ (البقرة] ، وَهَذَا هُوَ مَعْنَى : لَآ إِلَهُ إِلَّا ٱللَّهُ .

بەلگەش لەسەر ئەمە خواى گەورە فەرموويەتى:

زۆرلىخىكردن لە ئايندارىدا نىيە ، بەدلنيايى راسىتى روون كراوەتەوە لە چەواشەيى ، جا ھەر كەسىك بىناوەر ببىت بە تاغوت (پەرستنى جگە لە خوا) و باوەر بىنىت بە خوا ئەوا بەدلنياييەوە دەستى گرتووە بە گرى تووند و تۆلەكەوە (واتە : لَا إِلَهُ إِلَّا اللَّهُ) كە پچرانى بىق نىيە ، وە خواش بىسەر و زانايە ، وە ئەمەش بريتىيە لە واتاى (لَا إِلَهُ إِلَّا اللَّهُ) .

وَفِي الْحَدِيثِ : ((رَأْسُ الأَمْرِ الإِسْلاَمُ وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الجُهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ))(٦) ، وَاللهُ أَعْلَمُ .

يَىٰهُ أَنْ ثُلُنْكُ

^{*} مەبەسىتى ئەوەيە : (يَكُفُرُ بِٱلطَّغُوتِ) بىێباوەرپبوون بە (تاغوت : پەرسىتنى جگە لە خوا) بريىتىيىـــە لە واتاى : (لَا ٓ إِلَنهَ) ، وە (وَيُؤْمِرِ ْ بِٱللَّهِ) باوەرپھێنان بە خوا بريىتىيە لە واتاى : (إِلَّا ٱللَّهُ) .

^{. (}۲۹۱۹) صحیح سنن الترمذي رقم (7)

وه له فهرموودهدا هاتووه پینههمبهری خوا (وَالْمَالِلَهُ) فهرموویهتی : سهری ههموو شتیک ئیسلامه ، وه بربرهی پشتی ئیسلامیش نوییژ کردنه ، وه چله پوپهکهشی تیکوشانه له پیناوی خوادا ، خواش زاناتره .

سوپاس بۆ خواى گەورە

تهواو بووم له وهرگێڕانی

ئەم كتێبە زۆر بە سوودە

له پیش نویزی مهغریبی رۆژی جومعهی ریکهوتی (۲۰۱۸ / ۲ / ۲۰۰۸) ن

كوردستان : كەلار

پاشكۆ :

ئامادەكردن و وەرگێڕانى

ماموّستا محمد عبد الرحمن لطيف

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبِ (السلام) قَالَ : ((حَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ (وَ عَلَيْلِهُ) فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ ، فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ (وَ عَلَيْلَهُ) وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ ، وَكُنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِهِ فِي الأَرْضِ ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ : اسْتَعِيدُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَتًا .

واته : لهگهل پیغهمبهردا (ﷺ) دهرچوین بو شوینکهوتنی جهنازهی پیاویکی ئهنصاری ، جا گهیشتینه لای گورهکهی و هیشتا ئهلحهدهکهی نهکنرا بوو ، بویه پیغهمبهری خوا (ﷺ) دانیشت و ئیمهش به دهوریدا دانیشتین ، ئهوهنده هیمن و بیدهنگ بووین وهکو ئهوهی که بالنده به سهر سهرمانهوه نیشتبیتهوه ، چیلکه داریک به دهستی پیغهمبهرهوه بوو (ﷺ) دهیکرد به زهویدا ، ئهنجا سهری بهرز کردهوه و فهرمووی : پهنا بگرن به خوا له سزای گور - دوو جاریان سی جار - .

ثُمُّ قَالَ : إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلاَئِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ ، بِيضُ الْوُجُوهِ ، كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الشَّمْسُ ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجُنَّةِ ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجُنَّةِ ، حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ أَكْفَانِ الْجُنَّةِ ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجُنَّةِ ، حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمُوْتِ عَلَيْهِ السَّلاَمُ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ ، فَيَقُولُ : أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ (وفي رواية : الْمُطْمَئِنَّةُ) اخْرُجِي إِلَى مَعْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ .

ئەنجا فەرمووى : بەراسىتى بەندەى ئىماندار ئەگەر گەيشىتە كاتى دابران لەدونيا و رووكردن لەدوارۆژ ھەندىك فريشتەى روومەت سېى روومەتيان وەكو خۆر

وایه له ئاسمانه وه داده به زن بق لای ، کفنیان پی یه له کفنی به هه شت ، وه بی نی خوشیان پی یه له بی به هه شت ، وه له لایدا داده نیشن تاوه کو چاو بربکات ، ئه نجا فریشته ی گیان کیشان (سه لامی خوای لیبیت) دیت تاوه کو له لای سه ریه وه داده نیشیت و پی ی ده لیت : ئه ی گیانه پاکه که وه ره ده ره وه بی لای لیخوش بوون و رازیبوونی خوایی .

قَالَ : فَتَخْرُجُ تَسِيلُ كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي السِّقَاءِ ، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدُعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ ، حَتَّى يَأْخُذُوهَا فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ وَفِي ذَلِكَ الْخُنُوطِ ، فَذَلِكَ الْكَفَنِ وَفِي ذَلِكَ الْخُنُوطِ ، فَذَلِكَ قُولُهَ تَعَالَى : ﴿ تَوَفَّتُهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿ اللَّهُ ﴾ ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ .

فهرمووى : گیانی دینته دهرهوه و دادهچۆریت ههروهکو

(وفي رواية : حَتَّى إِذَا خَرَجَ رُوحُهُ صَلَّى عَلَيْهِ كُلُّ مَلَكٍ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَكُلُّ مَلَكٍ فِي رواية : حَتَّى إِذَا خَرَجَ رُوحُهُ صَلَّى عَلَيْهِ كُلُّ مَلَكٍ بَيْنَ السَّمَاءِ مَلْ أَهْلِ بَابٍ إِلاَّ وَهُمْ يَدْعُونَ اللهَ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ ، وَفُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابِ السَّمَاءِ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَابٍ إِلاَّ وَهُمْ يَدْعُونَ اللهَ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ مِنْ قِبَلِهِمْ) .

قَالَ : فَيَصْعَدُونَ هِمَا فَلاَ يَمُرُّونَ . يَعْنِي هِمَا . عَلَى مَلاٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا : مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ ؟

فَيَقُولُونَ : فَلاَنُ بْنُ فَلاَنٍ ، بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا .

فهرمووی : ئه نجا ده یبه نه سهره وه بق ئاسمان و ئه و رقحه تینا په رینن به لای هیچ کقمه له فریشته یه کدا ئیللا ده لین : ئه وا ئه م رقحه پاکه هی کی یه ؟

ئه و فریشتانه ش که روّحه که یان پیّیه ده لیّن : ئه مه روّحی (فلان)ی کوری (فلان) ه ، ناوی ده به ن به جوان ترین ناوی که له دونیادا ناویان پیّی ده برد .

حَقَّى يَنْتَهُوا هِمَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا ، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ ، فَيُفْتَحُ هَمُ ، فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ النَّيْ عَلَيْ تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ ، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلَيِّينَ : [﴿ وَمَا أَذْرَبْكَ مَاعِلِيُّونَ ﴿ اللَّهُ كَنَبُ مَرَقُومٌ ﴿ اللَّهُ عَلَيْ يَنَ اللَّهُ عَلَيْ يَنَ اللَّهُ عَلَيْ يَنَ اللَّهُ فِي عِلِيِّينَ اللَّهُ عَلَيْ يَنَ الْمُونِ فَإِنِي يَشْهَدُهُ ٱللَّهُ وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى .

تاوهکو دهیگهیهننه ئاسمانی دونیا ، داوا دهکهن دهرگای ئاسمانی بیق بکریتهوه ، دهرگایان بق دهکریتهوه ، ئهنجا فریشته نزیکهکانی ههموو ئاسمانیک شوینی ئه و پقه دهکهون بق ئه و ئاسمانهی که به دوایدا دیّت تاوهکو دهیگهیهننه ئاسمانی حهوته ، ئهنجا خوای گهوره دهفهرمویّت : کتیبی بهندهکهم له (علیین)دا بنووسن ﴿تق چوزانیت (عِلَیُونَ) چییه ؟ کتیبیکی نووسراوه ، بهنده نزیکهکانی خوا ئامادهی دهبن﴾ ، جا کتیبهکهی له کتیبی بهرزدا دهنووسریّت ، نهنجا خوای گهوره دهفهرمویّت : پقهکه بگیرنهوه بق زهوی چونکه بهراستی من به نینم خوا که وره دهفهرمویّت : پقهکه بگیرنهوه بق زهوی چونکه بهراستی من به ناویی و جاریّکی تریش له زهوی ده دروستیانم کردووه و دهشیان گیرمهوه بق ناویی و جاریّکی تریش له زهوی ده دریان دههینمه دهرهوه .

قَالَ : فَ[يُرَدُّ إِلَى الأَرْضِ] ، وَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ ، [قَالَ : فَإِنَّهُ يَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِ أَصْحَابِهِ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ] .

فهرمووی : ئه نجا ده یگه ریننه وه بن زهوی ، وه رن حه که ی ده گه ریننه وه بن ناو لاشه که ی ، فه رمووی : به راستی گوی ی له ده نگی ته په ی پیلاوی شویننکه و توانی جه نازه که ی ده بیت له کاتیکدا که پشتی لیده که ن و به جید ده میلان و ده گه رینه وه .

فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ [شَدِيدَا الانْتِهَارِ] فَ[يَنِتَهِرَانِهِ وَ] يُجْلِسَانِهِ .

ئەنجا دوو فریشتهی (تووند راچەلكینهر) دین بق لای و رایدهچەلكینن و دایدهنیشینن .

فَيَقُولاَنَ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟

ئەنجا پىخى دەلىن : كى پەروەردگارتە ؟

فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللَّهُ.

ئەويش دەڭيت : پەرۈەردگارم خوا (اُللَهُ)يە .

فَيَقُولاَنَ لَهُ : مَا دِينُكَ ؟

ئەنجا پىخى دەلىن : ئاينت چىيە ؟

فَيَقُولُ: دِينِيَ الإِسْلاَمُ.

ئەويش دەلىنت: ئىسىلام ئايىنمە .

فَيَقُولاَنَ لَهُ : مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟

ئەنجا پى دەلىن : ئەو پىاوە كىيە كە لە نىوتاندا نىردرابوو ؟

فَيَقُولُ : هُوَ رَسُولُ اللَّهِ (عَلَيْكُرُ) .

ئەويش دەڭيت : پىغەمبەرى خوايە (وَيُلْكُمُ) .

فَيَقُولاَنَ لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ ؟

ئەنجا پى دەلىن : چۆن زانىت ؟

فَيَقُولُ : قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ فَآمَنْتُ بِهِ وَصَدَّفْتُ .

ئەويش دەلىيىت : كتىبەكەى خوام (قورئانم) خوىددەوه و باوەرم پىھىدا و بەراسىتم زانى .

[فَيَنْتَهِرُهَ فَيَقُولُ : مَنْ رَبُّكَ ؟ مَا دِينُكَ ؟ مَا نَبِيُّكَ ؟

وَهِيَ آخِرُ فِنْنَةٍ تُعْرَضُ عَلَى الْمُؤْمِنِ ، فَذَلِكَ حِيْنَ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ اللهُ عَزَفُ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ اللهُ عَزَ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ اللهُ عَزَ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ اللهُ عَزَ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ عَزَفُ وَجَلَّ : ﴿ يُثَبِّتُ اللهُ عَزَفُ اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ وَفِي اللهُ عَزَفُ اللهُ عَزَفُ اللهُ عَزَفُ اللهُ عَنْ وَعَرَفُ اللهُ عَزَفُ اللهُ عَزَفُ اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَزَفُ اللهُ عَنْ وَعَمَلَ اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَنْ وَعَلَى اللهُ عَلَى اللهُهُ عَلَى اللهُ عَنْ اللهُ عَنْ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَنْ اللهُ عَلَى اللهُ ع

وه لـه ریوایـهتیکی تـردا هـاتووه : رایدهچـه لهکینن و پــیی ده لـین : کــی پهروهردگارته ؟ و ئاینت چییه ؟ و کی پیغهمبهرته ؟

ئهمهش دوایین تاقیکردنهوهیه رووبه پووی باوه پدار دهکریّته وه ، ئهوهیه که خوای گهوره له بارهیه وه دهفه رمویّت : ﴿خوای گهوره ئهوانهی که باوه پیان هیّناوه جیّگیر و دامه زراو دهکات لهسه روته ی جیّگیر له ژیانی دونیا و دوایوّژیشدا﴾ .

فَيَقُولُ : رَبِّيَ اللَّهُ وَدِينِيَ الْإِسْلاَمُ وَنَبِييٍّ مُحَمَّدٌ (عُلِيْكُ)] .

ئەويش دەلىنت : پەروەردگارم خوا (الله)يە و ئىسىلام ئاينمە و (مُحَمَّد وَالله ئَاينمە و (مُحَمَّد وَالله ئَالله ئَاينمە .

فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ : أَنْ صَـَدَقَ عَبْدِي ، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الجُنَّةِ ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الجُنَّةِ ، وَافْتَحُوا لَهُ بَاباً إِلَى الجُنَّةِ .

ئەنجا بانگكارنىك بانگ دەكات لە ئاسمانەوە: بەندەكەم راسىتى كىرد، رايخەن بۆى لە فەرشى بەھەشت، دەرگايەكى بۆشاكى بەھەشت، دەرگايەكى بۆ بكەنەوە بەرەو بەھەشت.

قَالَ : فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا وَطِيبِهَا وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ .

فەرمووى : لە خۆشىي و بۆنى بەھەشىتى بۆ دىنىت ، و گۆرەكەي بۆ فىراوان دەكرىنتەوە تاوەكو چاو برېكات .

قَالَ : وَيَأْتِيهِ [وفي رواية : يُمَّ ثَلُ لَهَ] رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ حَسَنُ الثِّيَابِ طَيِّبُ الرِّيحِ ، فَيَقُولُ : أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ [أَبْشِرْ بِرِضْوَانٍ مِنَ اللهِ وَجَنَّاتٍ فِيْهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ] ، هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ .

فهرمووی : پیاویکی روومهت جوانی پوشاك جوانی بون خوشی بو دهنوینریت و دیت بو لای و پی دهلیت : مردهت لیبیت بهوهی که پیت خوشه ، مردهت لیبیت به وهی که پیت خوشه ، مردهت لیبیت به رهزامهندی خوایی و باخانیك له به هه شتدا که خوشگوزرانی به ردهوامی تیدایه ، ئهمه ئه و روزه یه که به لینت پی ده درا .

فَيَقُولَ لَهَ : [وَأَنْتَ فَبَشَّرَكَ اللَّهُ بِخَيْرٍ] مَنْ أَنْتَ ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ .

ئهویش پینی ده لیّت : وه تـوش خـوا مـوژدهی خیّـرت بـداتی ، تـو کیّیـت ؟ روومه تیکه خیر و خوشی دیّنیت .

فَيَقُولُ : أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحُ [فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُكَ إِلاَّ كُنْتَ سَرِيعاً فِي طَاعَةِ اللهِ ، بَطِيئاً فِي مَعْصِيةِ اللهِ ، فَجَزَاكَ اللهُ خَيْراً] .

ئەويش دەلىّت: من كردەوە چاكەكانتم، سوىّند بە خوا بە تۆم نەزانيوە ئىللا ئەوە نەبىّت كە پەلە و دەست پىشخەرىت كىردووە لىە گوى پرايەلى خوادا و لەسەرخۆ و خاويش بوويت لە سەرپىّچى خوادا، خوا پاداشتى خىّرت بداتەوە.

ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنَ الْجَنَّةِ وَبَابٌ مِنَ النَّارِ ، فَيُقَالَ : هَذَا مَنْزُلُكَ لَوْ عَصَيْتَ اللهَ ، أَبْدَلَكَ اللهُ بهِ هَذَا.

ئه نجا ده رگایه کی بق ده کریته وه له به هه شته وه و ده رگایه کیشی بق ده کریته وه له دوزه خه وه و پی ی ده و تریت نه مه جیگا که ت بو و له دوزه خدا نه گه ر سه رپیچی خوات بکردایه ت ، خواگوریویه تیه وه بوت به م جیگایه له به هه شتدا .

فِإِذَا رَأَى مَا فِي اجْنَّةِ يَقُولُ : رَبِّ عَجِّلْ قِيَامَ السَّاعَةِ كَيْمَا أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي وَمَالِي .

جا ئهگهر ئهوهی بینی که له به هه شتدایه ده لیّت : په روه ردگارم هاتنی رفّ ژی قیامه ت پیّش بخه بن ئه وه ی بگه ریّمه وه بن لای مال و که س و کارم .

[فَيُقَالُ لَهَ : اسْكُنْ] .

پێى دەوترێت : ئارام بگرە .

قَالَ: وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ (وفي رواية: الْفَاجِرَ) إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ [غِلاظٌ شِدَادٌ] سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمُ الْمُسُوحُ [مِنَ النَّارِ] فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَغَضَبٍ .

فهرمووی : به راستی به نده ی کافر (وه له ریوایه تیکی تردا : خرایه کار) ئهگهر گهیشته کاتی دابران له دونیا و رووکردن له دواروز هه ندیک فریشته ی (تووند و

تیژ) له ئاسمانه وه داده به زن بق لای پوومه تیان پهشه و کفنیان پی یه له ئاگر ، له لایدا داده نیشن تاوه کو چاو بربکات ، ئه نجا فریشته ی گیان کیشان دیت تاوه کو له لای سه ریه وه داده نیشیت و پی ی ده لیت : ئه ی گیانه پیسه که وه ره ده ره وه بق لای خه شم و قین و تو په ی خوا .

قَالَ : فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّودُ [الْكَثِيْرُ الشِّعْبِ] مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ [فَتَقْطَعُ مَعَها الْعُرُوقُ وَالْعَصَبُ] .

فهرمووی: روّحه که ی به لاشه یدا بلاوده بیّته وه و فریشته ی گیان کیشانیش رایده کیشینته ده ره وه هه روه کو چون شیشیکی زوّر قولاپدار له خوریه کی ته پدا پارچه پارچه پارچه ده بیری و ده بیّت و ده بریّن).

فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي تِلْكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحٍ جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ.

ئەنجا فریشته ی گیان کیشان گیانه که دهبات ، جا ئهگهر بردی فریشته کانی ترکه به دهوریدا دانیشتوون به ئهندازه ی چاو تروکاندنیک نایهی لان به دهستیه وه تاوه کو لی وهرده گرن و یه کسه ر ده یخه نه ناو ئه و کفنه ئاگرینه وه ، بونی کی گهنیوی لی دیته دهره وه وه که کهنیوترین بونی لاکیکی توپیو که لهسه ر رووی زهویدا هه بووبیت .

فَيَصْعَدُونَ هِمَا فَلاَ يَمُرُّونَ هِمَا عَلَى مَلاٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلَّا قَالُوا مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ ؟ فَيَقُولُونَ : فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ ، بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمَّى هِمَا فِي الدُّنْيَا .

ئەنجا دەيبەنە سەرەوە بى ئاسمان و ئەو رۆھە تىناپەرىنى بە لاى ھىچ كۆمەلە فرىشتەيەكدا ئىللا دەلىن : ئەوا ئەم رۆھە پىسە ھى كىيە ؟

ئه و فریشتانه ش که روّحه که یان پی یه ده لیّن : ئه مه روّحی (فلان)ی کوری (فلان) ه ، ناوی ده به ناشیرین ترین ناوی که له دونیادا ناویان پی ده برد .

تاوه کو ده یگه یه ننه ئاسمانی دونیا ، داوا ده که ن ده رگای ئاسمانی بق بکریته وه ، ده رگای بز ناکریته وه ، ئه نجا پیغه مبه ری خوا (وَعُیَّا اِنْ) ئه م ئایه ته ی خوینده وه : (ده رگاکانی ئاسمان ناکریته وه بق بی باوه پان و ناشچنه ناو به هه شته وه تاوه کو و شتر نه چیت به کونه ده رزیدا) .

[فَيَلْعَنُهُ كُلُّ مَلَكٍ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَكُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ ، وَتُعْلَقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، لَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَابٍ إِلاَّ وَهُمْ يَدْعُونَ اللَّهَ أَنْ لَا تَعْرُجَ رُوحُهُ مِنْ قِبَلِهِمْ] .

ههموو فریشته کانی نیّوان ئاسمان و زهوی و ههموو فریشته کانی نیّو ئاسمان له عنه تی لیّده که ن ، وه ده رگاکانی ئاسمانی لینده خریّت ، سه رپه رشتیارانی هیچ ده رگایه ک نییه ئیللا له خوا ده پاریّنه وه که وا روّحه که ی به لای ئه واندا به رز نه کریّته وه .

فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِي الأَرْضِ السُّفْلَى [ثُمَّ يُقَالُ: أَعِيدُوهُ إِلَى الأَرْضِ فَإِنِي وَعَدْتُهُمْ أَنِي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى .

ئه نجا خوای گهوره ده فه رمویّت: کتیّبه که ی له (سجین) دا له خوارو ترین ته به قه ی زهویدا بنووسن ، ئه نجا خوای گهوره ده فه رمویّت: پوّحه که بگیّرنه وه بوّ زهوی چونکه به پاستی من به لیّنم پی داون که به پاستی من له و زهویه دروستیانم کردووه و ده شیان گیّرمه وه بوّ ناویی و جاریّکی تریش له زهوی ده ریان ده هیّنمه ده ره وه .

فَتُطْرَحُ رُوحُهُ [مِنَ السَّمَاءِ] طَرْحاً [حَتَّى تَقَعَ فِي جَسَدِهِ] ثُمَّ قَرَأً : ﴿وَمَن يُشْرِكُ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ ٱلرِّيحُ فِي مَكَانِ سَجِيقٍ اللَّهِ .

ئەنجا رۆحەكەى لە ئاسمانەوە فرىدەدرىتە خوارەوە تاوەكو دەكەوىتە ناو لاشەكەى، ئەنجا پىغەمبەرى خوا (وَالْكِلْمُ) ئەم ئايەتەى خوىندەوە : (ھەر كەسىنك ھاوبەش (شەرىك) بى خوا ئەنجامبدات ئەوا وەكو ئەوە وايە لە ئاسمانەوە بكەوىتە خوارەوە ئەنجا بالندە بەخىرايى بىرفىنىت و پەل پەلى بكات يان بايەك فرىنى بداتە ناو شوىنىنىكى دوورەوە).

فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ [قَالَ : فَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِ أَصْحَابِهِ إِذَا وَلَّوْا عَنْهُ] .

وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ [شَدِيدَا الانْتِهَارِ فَيَنِتَهِرَانِهِ وَ] يُجْلِسَانِهِ .

ئەنجا دوو فریشتهی (تووند راچە لکینهر) دین بۆ لای و رایده چەلکینن و دایدهنیشینن .

فَيَقُولاَنَ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟

ئەنجا پىخى دەلنىن : كى پەروەردگارتە ؟

فَيَقُولُ: هَاهْ هَاهْ لاَ أَدْرِي.

ئەويش دەڭيىت : چى چى نازانم .

فَيَقُولاَنَ لَهُ: مَا دِينُكَ ؟

ئەنجا يى دەلىن : ئاينت چىيە ؟

فَيَقُولُ: هَاهُ هَاهُ ` أَدْرِي.

ئەويش دەڭيت : چى چى نازانم .

فَيَقُولاَنَ لَهُ : فَمَا تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟

ئەنجا پىزى دەڭين : چى دەڭيىت سەبارەت بەو پىياوەى كە لە نيوانتاندا نيردرابوو ؟

فَلاَ يَهْتَدِي لِاسْمِهِ.

ناوهکهی نادۆزیتهوه.

فَيُقَالُ: مُحَمَّدٌ.

پى دەلىن : مەبەستمان (مُحَمَّد) ، ؟

فَيَقُولُ : هَاهْ هَاهْ لاَ أَدْرِي [سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ ذَاكَ] .

ئەويش دەلىنت : چى چى نازانم ، دەمبىست خەلك دەيوت (مُحَمَّد) پىغەمبەرى خوايە .

قَالَ : فَيُقَالُ : لاَ دَرَيْتَ وَلاَ تلَوْتَ] ؟

فه رمووی : پینی ده وتریّت : ئایا نه تزانی و نه شتخویّنده وه ؟

فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: أَنْ كَذَبَ فَافْرِشُـوا لَهُ مِنَ النَّارِ ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ النَّارِ ، وَالْبِسُوهُ مِنَ النَّارِ ، وَالْبِسُوهُ مِنَ النَّارِ ، فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُومِهَا .

ئەنجا بانگكارىك بانگ دەكات لە ئاسمانەوە: درۆى كرد، رايخەن بۆى لە فەرشى ئاگر، بيپۆشن بە پۆشاكى ئاگر، دەرگايەكى بۆ بكەنەوە بەرەو ئاگرى دۆزەخ، جا لە گەرمى و ھەلم و بۆقاوى ئاگرى دۆزەخى بۆ دىت.

وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ .

وه گۆرەكەى لى تەنگ دەكرى تەرە تاوەكو پەراسووەكانى دەچى بەيەكدا و تىكدەشكىن .

وَيَأْتِيهِ (وفي رواية : يُمْثَلُ لَهَ) رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ قَبِيحُ الثِّيَابِ مُنْتِنُ الرِّيحِ فَيَقُولُ : أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ .

فهرمووی : پیاویکی روومهت ناشیرین و پوشاك ناشیرینی بون گهنیوی بو دهنوینریت ، و پی ده لیت : موژدهت لیبیت بهوهی که پیت ناخوشه ، ئهمه ئهو روژهیه که به لینت پی دهدرا .

فَيَقُولُ : [وَأَنْتَ فَبَشَّرَكَ اللهُ بِالشُّرِ] مَنْ أَنْتَ ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ .

ئەويش پىى دەلىيىت : وە تىقش خىوا مىردەى خراپىت بىداتى ، تىق كىيىت ؟ روومەتت روومەتىكە خراپە دىنىيت .

فَيَقُولُ : أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ [فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُكَ إِلاَّ كُنْتَ بَطِيئًا عَنْ طَاعَةِ اللهِ ، سَرِيعًا إِلَى مَعْصِيةِ اللهِ] ، فَجَزَاكَ اللهُ شَرَّاً .

ئهویش ده لاّت : من کرده وه پیسه کانتم ، سویّند به خوا به توّم نه زانیوه ئیللا ئه وه نه بیّت که خاو و سست بوویته و که مته رخه میت کردووه له گوی رایه لی خوادا و په له و ده ست پیشخه ریتیش کردووه له سه رپیّچی خوادا ، خوا پاداشتی خراپت بداته وه .

ثُمُّ يُقَيَّضُ لَهُ أَعْمَى أَصَمُّ أَبْكُمُ ، فِي يَدِهِ مِرْزَبَّةٌ لَوْ ضُرِبَ هِمَا جَبَلٌ كَانَ تُرَاباً ، فَيَضْرِبُهُ ضَرْبَةً أُخْرَى فَيَصِيحُ فَيَصْرِبُهُ ضَرْبَةً أُخْرَى فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهُ كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الثَّقَايْنِ .

ئەنجا فریشته یه کی کویر و که پ و لالنی بق پاده سپیردریت که گورزیکی به دهسته وه یه ئهگه رپی بی بدریت له شاخیک ده یکات به خول جا یه ک گورزی لینده دات تاوه کو ده یکات به خول ئه نجا خوای گهوره ده یگیپیته وه بق د فخه که ی

جارانی ئهنجا دووباره گورزیکی تری لیدهدات جا هاواریک دهکات ههموو شتیک دهیبیسیت تهنها مروّف و جنوّکه نهبیت .

ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنَ النَّارِ وَيُمَهَّدُ مِنْ فُرُشِ النَّارِ] .

ئەنجا دەرگايەكى بۆ دەكريتەوە لە دۆزەخەوە و بۆى رادەخريت لە فەرشى ئاگر .

فَيَقُولُ : رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ))(١) .

جا ئەگەر ئەوەى بىنى دەڭيت: پەروەردگارم با رۆژى قىامەت نەيەت.

ؙؠؠٙڒؙۿڴٙڒۺ۠^ڹڰ

⁽١) رواه الإمام أحمد : (٧ / ٥٣ . ٥٧) وأبو داود رقم : (٤٧٢٧) ، وأورده بزوائده الإمام الألباني في أحكام الجنائز ص : (١٥٩) .

میسکی کۆتایی

له كۆتايىدا دەلىم :

له م فهرموودهیه وه ئه وه تیده گهین که وا : فیربوون و خویندنه و و تیگهیشتن له قورئان و فهرمووده کان که خوای پهروه دردگار و ئاینی ئیسلام و پیغه مبه در موحه مه در این (وَالَیْ اللهٔ اللهٔ

جا ئەو كەسـەى لـە گۆردا دامـەزراو دەبيّت و وەلامـى هـەر سـى پرسـيارەكە دەداتەوە دوو فريشتەكە پىخى دەليّن :

وَمَا عِلْمُكَ ؟ چِوْن زانيت ؟

فَيَقُولُ : قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ فَآمَنْتُ بِهِ وَصَدَّقْتُ .

ئەويش دەلىيىت : كتىبەكەى خوام (قورئانم) خوىنىدەوە و باوەرم پىھىنا و بەراسىتم زانى) .

وه به پێچهوانهیشهوه ئهو کهسهی که ناتوانێت وه لامی سی پرسیارهکه بداتهوه دوو فریشته که پی ده لێن :

(لا دَرَيْتَ وَلاَ تَلَوْتَ ؟

ئايا نەتزانى و نەشتخويندەوە) ؟

كەواتە ھەولدان بۆ زانين و فيربوون و خويندنەوەى جۆرى ئەم كتيبەى بەردەستت (الأصول الثلاثة وأدلتها) پيويسته لەسەرت، چونكە ئەگەر زانيارييەكانى نيو ئەم كتيبه بە جوانى فير ببيت ئەوا وەلامى ئەو سى پرسيارەت پى دەدريتەوە، ئەگينا وەلامت پى نادريتەوە تەنھا ئەوە نەبيت كە بلييت : (هَاهُ هَاهُ لاَ أَدْرِي : چى چى نازانم)!!!

* رازی بوون بهوهی که خوا (اَسَّهُ) پهروهردگارت بینت و ئیسلام ئاینت بینت و (حُمَّد ﷺ) پیغهمبهرت بینت بهههشتت بو مسوّگهر دهکات و دهبینت مایهی لیخوشبوونی تاوانهکانت :

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (ضَلِيْهُ) أَنَّ رَسَولَ اللهَ (ﷺ) قَالَ : ((مَنْ قَالَ : رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالإِسْلاَمِ دِيْنَاً ، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً ، وَجَبَتْ لَهُ الْجُنَّةُ))(٢).

واته : هه رکه سیک بلیت : رازیم به وه ی خوا (اُلله) په روه ردگارمه و ئیسلام ئاینمه و (مُحَمَّد عِلَیْلَ) پیغه مبه ره ،

به هه شتی بق مسقگه رکراوه .

⁽٢) صحيح أبي داود رقم : (١٥٢٩) وصحيح الجامع الصغير رقم : (٦٤٢٨) .

وه له بهر گرنگی به ئاگا بوون و له یاد نهچوونی وه لامی ئهم سی پرسیاره پیغهمبهری خوا (وَالْمِیْ اللهٔ عَلَیْن که وا له چهندین کات و حاله تدا بلیّین (رَضیتُ بِاللهِ رَبَّا ، وبِالإسلامِ دِیْناً ، وبِمُحَمَّدٍ رَسو) :

۱ ـ نه کاتی بهیانیاندا:

عَنِ الْمُنَيْذِرِ (﴿ اللهِ المُلاءِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِي اللهِ الل

واته : ههرکهسیّك بهیانیان بلیّت : رازیم بهوهی کهوا خوا (اُللَّهُ) پهروهردگارمه و ئیسلام ئاینمه و (مُحَمَّد)یش (سِیَّالِیُّ) پینغهمبهره ، ئهوا من کهفیلی ئهوه دهکهم که دهستی بگرم تاوهکو دهیخهمه بهههشتهوه .

۲ - له کاتی بیستنی بانگدا:

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (﴿ لَهُ اللهُ وَسُولِ اللهِ (عَلَيْكُ) قَالَ : ((مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الـمُؤَذِّنَ : وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ اللهُ إِلَّهَ إِ ّ اللهُ وَحْدَهُ ﴿ شَرِيْكَ لَهُ ، وَأَنَا مُحْمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، رَضِيتُ بِاللهِ رَبَّا ، وَبِمُحَمَّدٍ عَلَيْكُ رَسُو ً ، وَبِالإِسْلاَمِ دِيْنَا ، غُفِرَ لَهُ ذَنْبِهِ)) (٤).

⁽٣) صحيح الترغيب والترهيب رقم : (٦٥٧) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٤٢١) .

ههموو ئهم فهرموودانهی سهرهوه گرنگی و بایه خی ناسین و رازی بوون به (خوای په دوهردگار و ئاینی ئیسلام و پیغهمبه رایه تی مُحَمَّد و اَلَیْ دهرده خه نام بویه پیویسته ئیمه شخومان ئاماده کهین و هه ول بده ین بی فیربوون و فیرکردنی ئهم بابه ته زور گرنگه .

﴿ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَنكَمِينَ ﴾

ئامادەكردنى

محمد عبد الرحمن لطیف (۲۱ / ۲ / ۲۱ / ۲۱) کا / ۲ / ۲۱ ن) له (۱۷ / ۱ و مهزانی پیرۆزی سالّی (۲۹ ^{کا ۱} ک) ئامادهکرا بۆ چاپ کوردستان / کهلار

⁽٤) صحيح مسلم رقم : (٨٤٩) وصحيح أبي داود رقم : (٥٢٥) وصحيح سنن الترمذي رقم : (٤١١) وصحيح سنن النسائي رقم : (٦٧٩) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (٧٢١) .

🗷 له بهرهه مهکانی وهرگیر

- ۱ ـ سن بنچنهکهی بیروباوهر و به نگهکانیان ـ چاپی مه ژدهیهم ـ .
- ۲ _ بیروباوهرت وهربگره له قورئان و سوننهت _ چاپی سی و دووهم _ .
  - ۳ ـ پوختهیهك له بیروباوهری ئیسلامهتی ـ چاپی بیستهم ـ .
    - ٤ ـ **پاك و خاوينى** ـ چاپى دەيەم ـ .
    - ° ـ برایهتی نیوان موسلمانان ... ـ چاپی چواردهیهم ـ .
- لهگهن كيدا دادهنيشيت و هاوريپهتى كئ دهكهيت ؟ _ چاپى بيست و دوويهم .
  - چۆنێىتى قوربانى كردن لە سەردەمى پێغەمبەردا (ﷺ) ـ چاپى شەشەم ـ .
- 🗛 ـ كاتى پارشێو و بهربانگ كردن له سهردهمى پێفهمبهردا (ﷺ) ـ چاپى پێنجهم ـ .
  - ٩ _ حوكم و ئادابهكاني قهرزدان و قهرزكردن و قهرزدانهوه ... چاپي چوارهم ـ .
- ۱۰ ـ فه توای گــهوره زانایانی هاوچه رخی ئـههلی سوننــه و جهماعـه سـهبارهت بـه حـوکمی حزبایه تی و جیاوازی و پارچه پارچهگه رینتی ـ چاپی سییهم ـ .
- ۱۱ ـ له ئيسلامدا چهندين گروپ و حيزب نييه به ٽکو کۆمهنی موسلمانان و خهنيفه ههيه ـ چاپی په کهم ـ.
- ۱۲ ـ حوکمی کوّمه ل و حزبه ئیسلامییه کان له نیّو کوّمه نگای موسلماناندا / فـه تهای هه ردوو شـیّخ : (ابـن باز) و (ابن العثیمین) ـ چاپی یه که م ـ .
  - ۱۳ ـ ئایا لهم دهرگایهت داوه ؟ (پارانه وه له خواس پهروهردگار) ـ چاپی شانزه پهم ـ .

* زنجیرهی ئافرهت له سایهی ئیسلامدا :

- ۱۵ ـ يه كهم: ئافرهتان و فيربووني زانستي شهرعي ـ چاپي دوازهيهم ـ .
  - ١٦ ـ دووهم : زانا ترين ئافرهتى دونيا ـ چاپى دوازهيهم ـ .

* زنجیرهی بابهته مهنههجی پهکان :

- ۱۸ ـ یه کهم : گهرانه وه بو لای زانایانی نه هلی سوننه پارینزه ره نه تیاچهون و گومرابون _ چاپی سینیه م ـ .
- ۹ _{- دووهم} : له بناماکانی بیروباوه ری نه هلی سوننه و جهماعه : خوّشویستنی زانایان و به چاکه باسکردنیانه ... ـ چاپی دوه م ـ .
- ۲۱ ـ چوارهم : بۆچى و لەبەرچى زانايانى ئەهلى سوننه و جەماعـه و سەلەفىيـەكان دەنـين : حزبايـەتى بيدعەيه ؟ وه ئەحزاب و جەماعاتە ئيسلامىيـەكان بـه كشـت و جەماعـەتى (الإخـوان الـمسلمين) بـه تاييەتى له ئەهلى سوننه نين بەلكو ئەهلى بيدەعەن ؟؟؟ چاپى بەكەم ـ .
  - ۲۲ _ پشکیک له میراتهکهی پیغهمبهر (ﷺ) _ چاپی شهشهم ـ .
  - ۲۳ ـ چل فەرموودەكەى نەوەوى (الأربعون النووية) ـ چاپى پێنجەم ـ .

- ۲۶ ـ وه لامى پرسياره شهرعى يه كانى سايتى به هه شت ـ چاپى دووهم ـ .
  - ۲۰ ـ تهفسیری سورهتی فاتیحه ـ چاپی شهشهم ـ .
- ٢٦ _ (وانه گرنگهکان بو تیکرای موسلمانان / الدروس المهمة لعامة الأمة) _ چاپی شهشهم _ .
- ۲۷ ـ وتهی زانایانی مهزهه بی نیمامی شافعی ره حمه تی خوایان لیّبیّت سه باره ت به کات و شویّن و شیوازی سهره خوّشی کردن و پرسه و ته عزی گیران ـ چاپی سیّهم ـ .
  - ۲۸ ـ تویشووی بانگخواز بو لای خوای گهوره ـ چاپی دووهم ـ .
    - * لەو بەرھەمانەى تر كە كاريان بۆ دەكەم :
  - _ قەلاى بىروباوەر و يەكخوا پەرستى _ وەرگنرانى چەندىن كتنب _ .
  - ـ مەرجەكانى بالا پۆشى شەرعى ئافرەتى موسلمان و ھەندىك بابەتى پەيوەندىدارى تريش .
- ـ چۆنێىتى شۆردن و كفن كردن و نوێژ كردن و ناشتنى مردوو / لەگــەڵ ئەحكامــەكانى تــەعزێ و تەعزێبارى ئە سەردەمى پێغەمبەردا (وَعَيَّالِيُّمُ) .
- _ باخچهى پياوچاكان له فهرموودهى سهروهرى پيغهمبهران (وَسِيَّدُّ) وهرگيّرانى : (رياضُ الصالحين من حديث سيد المرسلين وَسِيَّدُ) .

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ أَدْعُونِيٓ أَسْتَجِبُ لَكُوْ ﴾

﴿ رَبِّ أَعِنِي وَلاَ تُعِنْ عَلَيَّ ، وَانْصُرْفِي وَلاَ تَنْصُرْ عَلَيَّ ، وَامْكُرْ لِي وَلاَ تَمْكُوْ لِي وَلاَ تَمْكُو لِي وَلاَ تَمْكُو لِي وَلاَ تَمْكُو عَلَيَّ ، وَاهْدِينِ وَيَسِّرْ هُدَايَ إِلَيْ ، وَانْصُرْفِي عَلَى مَنْ بَغَى عَلَيَّ .. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي لَكَ شَاكِرًا ، لَكَ ذَاكِرًا ، لَكَ رَاهِبًا ، لَكَ مِطْوَاعًا ، إِلَيْكَ مُخْبِتًا أَوْ مُنِيبًا .. رَبِّ تَقَبَّلُ تَوْبَتِي ، وَاعْسِلْ حَوْبَتِي ، وَأَجِبْ دَعْوَتِي ، وَثَبِّتْ حُجَّتِي ، وَاهْدِ قَلْبِي ، وَسَدِّدْ لِسَانِي ، وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي ﴾ قَلْبِي ﴾ قَلْبِي ﴾